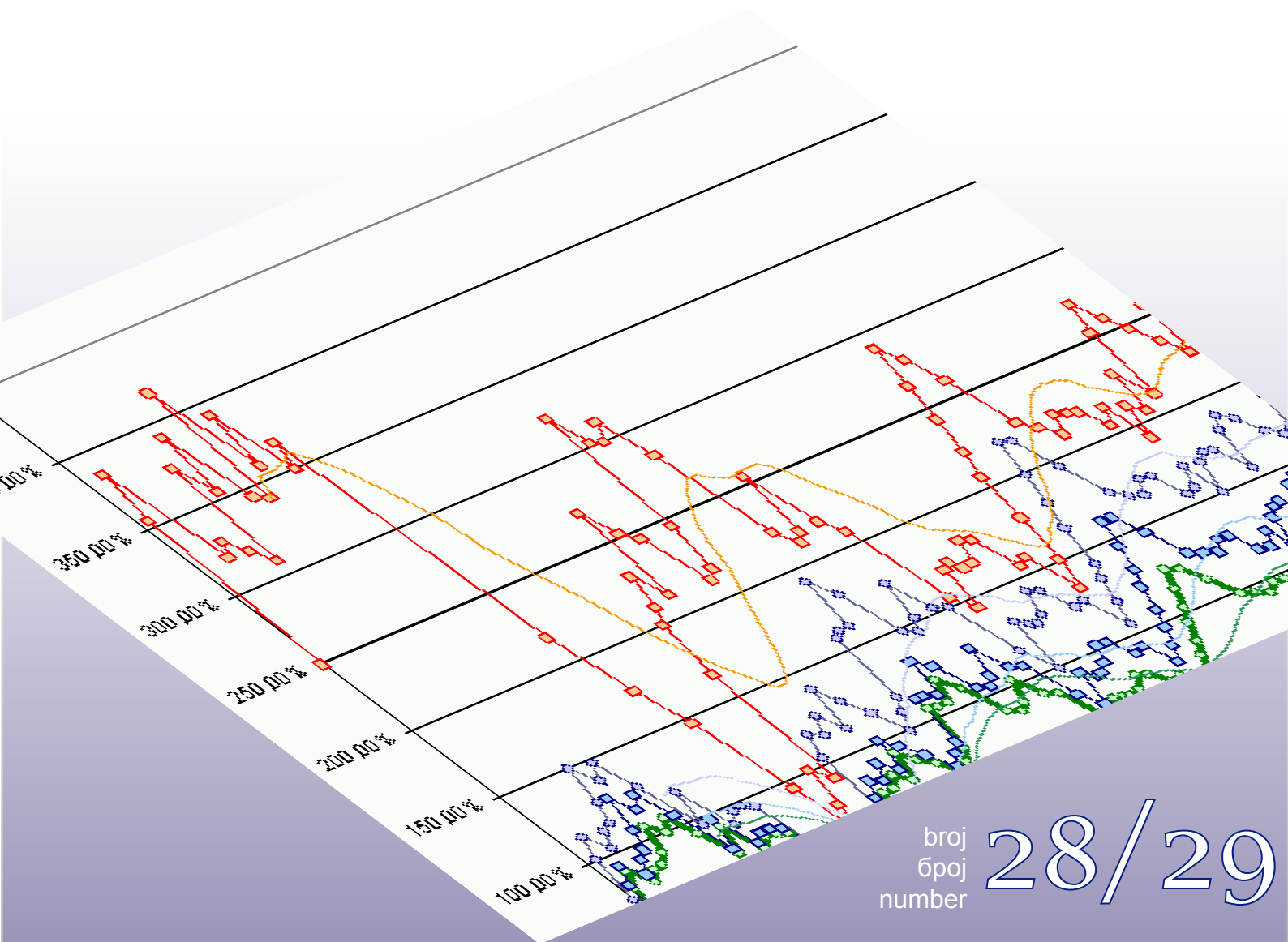

Macroeconomic Unit of the Governing Board of the Indirect Tax Authority

Oma Bilten

broj
број
number

28/29

Поштовани читаоци,

Радује нас да у овом двоброју, у специјалном додатку, можемо представити студију о ефектима увођења концепта „брuto плате“ у Републици Српској. У свом раду проф. др. Рајко Томаш анализира макроекономске и макроекономске контроверзе примјене „нето принципа“ обрачуна плата, посебно из угла правне неконзистентности и формирања различитих интересних коалиција између главних судионика преговарања у вези плата. Иницирање преласка на концепт обрачуна плата, пореза и доприноса, који се примјењује широм свијета, долази у правом моменту, када су ентитети ушли у процес хармонизације опорезивања дохотка. Предложени модел „брuto плата“ у РС инкорпорира достигнућа правног оквира система плата и њиховог порезивања у ЕУ, као и најбољу праксу чланица. Осим тога, предложени модел се налази на линији реформе пензионог и социјалног система у БиХ, повезивања трошкова (пореза и доприноса из плата) које сnose грађани и користи (примљених услуга) које повратно добијају од јавног сектора.

У складу са заједничким буџетским календаром, договореним у склопу активности Координационог одбора за буџет, Одјељење у два наврата припрема пројекције индиректних пореза. У прилици смо да објавимо ревидиране радне пројекције из септембра које су послужиле за израду Документа оквирног буџета влада БиХ, ентитета и Брчко Дистрикта за период 2008 – 2010. Анализа фискалних операција локалних заједница показује да су локалне заједнице у ФБиХ у већем степену овисне о грантовима виших нивоа управе, чиме постају осјетљиве на дискрециону фискалну политику Федерације и кантона, док се локалне заједнице у РС у већем степену финансирају из индиректних пореза. Иако законска основа расподјеле индиректних пореза према ентитетима и унутар ентитета даје сигурност финансирању нивоа управе, ипак треба имати у виду да алиментирање буџета овиси и о процесу одлучивања о коефицијентима расподјеле у Управном одбору УИО. У том смислу усвајање дугорочнијег приступа расподјели индиректних пореза представља ургентно питање.

мр Динка Антић
шеф Одјељења – супервизор

Садржај:

Наплата индиректних пореза: јануар – октобар 2007	2
Пројекције индиректних пореза: 2008 – 2010	8
Финансирање локалне управе у БиХ	13
Посебан прилог: Прелазак на модел бруто плате у Републици Српској	20
Консолидовани извјештаји: БиХ: ентитети, ЈР, I-X 2007	36
Консолидовани извјештаји: БиХ, ентитети, кантони, I-IX 2007	38
Консолидовани извјештаји: ФБиХ, кантони, општине, I-VIII 2007	39
Консолидовани извјештаји: кантони	40
Из рада Одјељења	45
Из рада Управног одбора УИО	46

техничка обрада : Сулејман Хасановић, ИТ сарадник
превод : Един Смаилхоџић, Пројекат подршке ЕУ фискалној политици у БиХ

Наплата индиректних пореза: јануар – октобар 2007

(припремила: мр Динка Антић)

Осврт на наплату у трећем кварталу 2007.г.

Наплата укупних индиректних пореза у периоду јануар – септембар је била висока и стабилна. За девет мјесеци Управа за индиректно опорезивање (УИО) прикупила је 3,396 млрд КМ индиректних пореза нето¹, од чега је 15,163 мил КМ остало неусклађено, те нису укључени у структуралну анализу². Посматрано на нивоу девет мјесеци прикупљено је 206 мил КМ или 6,5% индиректних пореза више него у истом периоду 2006.године.

Прво полугодиште 2007.године је било обиљежено значајним растом прихода од царина, у првом реду захваљујући екстерним факторима: порасту цијена енергената на свјетском тржишту и уласку Бугарске и Румуније у ЕУ, које од 1.1.2007. нису више у режиму уговора о слободној трговини. Како је година одмицала приходи од царина су и даље константно расли, премда успореније него у првом дијелу године. Основни разлози су снажан раст увоза БиХ од 24%, суша и енормни раст цијена енергената и осталих цијена у чијој структури трошкови енергената имају значајан удио. Раст цијена нафте у мањој мјери ублажен падом цијене америчког долара у односу на ЕУР. Међутим, иако су у септембру мјесечни приходи од царина, по први пут ове године, били нижи него у претходном мјесецу за 6,6% (Графикон 2), ипак, на нивоу периода од девет мјесеци забиљежен је раст од чак 19,5%.

Због пада у наплати акциза у септембру раст наплате акциза за период од девет мјесеци је био нешто нижи и износи 8,2%. Треба нагласити да уназад неколико година смањење у наплати акциза у другом дијелу године карактеристична је појава за сезонску шему наплате акцизе. Промјене у наплати акциза по различитим врстама акцизних производа за првих девет мјесеци 2007. у односу на исти период 2006. дате су у сљедећој табели:

акцизни производ	% промјене	
	увозна	домаћа
нафта и деривати	6.51%	
духан и прерађевине	15.10%	0.16%
алкохол и алкохолна пића	1.50%	73.74%
безалкохолна пића	14.41%	20.53%
пиво	14.83%	11.46%
кава	0.84%	12.47%
укупно	9.03%	5.36%
путарина	8.41%	

Уколико анализирамо наплату акцизе по врсти производа и упоредимо са кретањима у првих шест мјесеци³ уочавамо успоравање раста акциза на нафту и деривате у трећем кварталу, као и у односу на кретање у истом периоду прошле године. То се рефлектовало и на укупну наплату акциза, будући да акцизе на нафту и деривате учествују у укупним акцизама са скоро 48%. Примјећује се и успоравање у наплати путарине из цијене нафтних деривате,

¹ Бруто наплату ПДВ-а чини наплата ПДВ-а на увоз, наплата по ПДВ-е пријавама и други случајеви једнократне или принудне наплате ПДВ-а. Нето наплата ПДВ-а се добије након умањења бруто наплате за износ исплаћеног поврата. Приходи од осталих индиректних пореза су умањени за износе осталих поврата са јединственог рачуна.

² Неусклађени приходи подразумијевају приходе код којих не могу довести у везу аналитика уплата (јединствени рачун) и аналитичке евиденције обвезника у модулима ИТ система УИО (ПДВ, царине, акцизе)

³ види прилог у Билтену бр. 24

што генерално показује смањење количина увезених енергената. То потврђује и смањење количинског увоза минералних уља у септембру у односу на август за 13%.

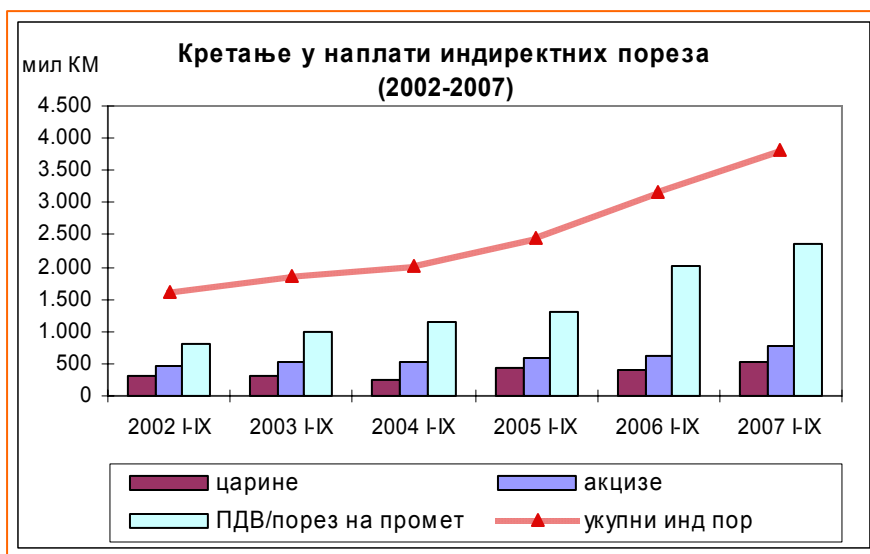
Како смо већ истакнули у претходним анализама, поређење на нивоу девет мјесеци не може дати објективну слику будући да 2006.године није репрезентативна година за поређење када је у питању ПДВ-е. Поређење је могуће само уколико се на наплату ПДВ-а у 2006.г. дода и наплата заосталог пореза на промет. Уколико се држимо методологије укупног пореза на промет, без обзира да ли је једнофазни или вишефазни (ПДВ) тада можемо закључити да је у овој години за девет мјесеци наплаћено ПДВ више за 2,9% него заједно ПДВ-а и заосталог пореза на промета у истом периоду 2006.г. Раст прихода од царина је повукао и раст ПДВ-а на увоз, будући да царина улази у основицу за обрачун ПДВ-а. Међутим, због пораста цијена инпута порасли су у истом омјеру и улазни трошкови, а тиме и приходи од ПДВ-а у домаћем промету. Све то је резултирало да је омјер ПДВ-а наплаћеног на увоз и у домаћем промету остао исти као и прошле године, односно 64% : 36%. Успорјење у расту индиректних пореза, поготово у наплати ПДВ-а је очекивано, јер огроман пораст у наплати из 2006.г. није више могуће поновити (Графикон 1).

Сумарни преглед кретања у наплати укупних индиректних пореза и најзначајнијих врста за девет мјесеци у периоду 2002-2007 приказан је у сљедећој табели и Графикону 1.

Наплата индиректних пореза, девет мјесеци (2002-2007)

мил КМ

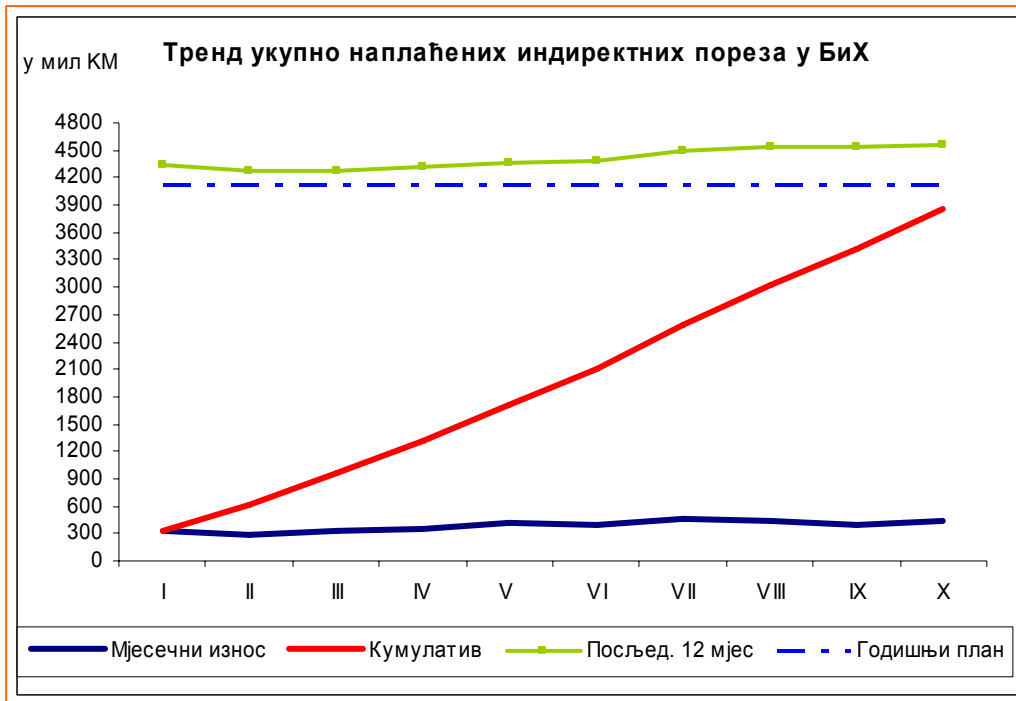
врста прихода	2003	2004	2005	2006	2007
царине	-0.08%	-17.31%	76.42%	-9.36%	18.31%
Акцизе	13.33%	2.53%	14.04%	5.99%	8.29%
ПДВ нето/ порез на промет	21.86%	15.70%	12.70%	55.05%	2.87%
укупни инд. порези	15.46%	7.95%	22.94%	28.95%	6.51%

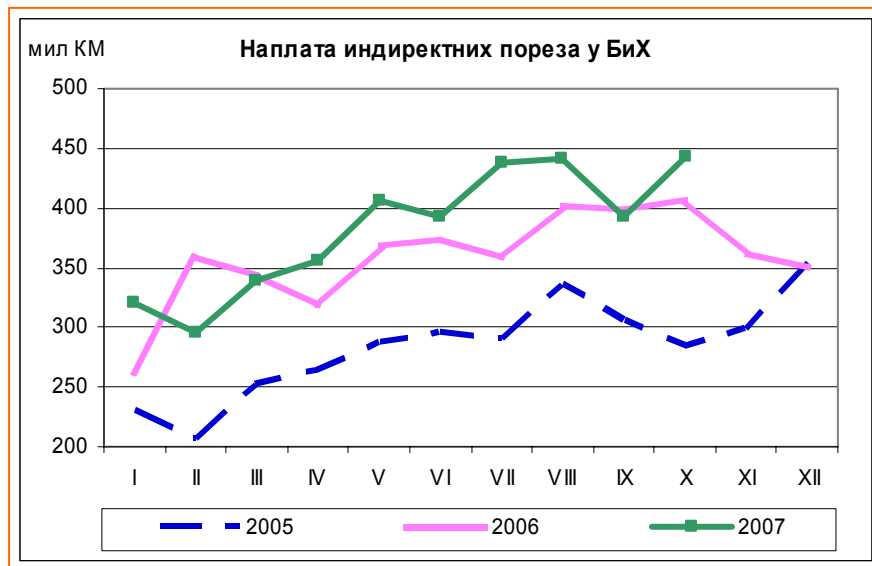
Графикон 1

Кретање у наплати индиректних пореза у октобру 2007.г.

У октобру 2007.године на јединствени рачун УИО наплаћено је укупно 442,6 мил КМ индиректних пореза нето, што је за око 12,59% више него у прошлом мјесецу, односно за 8,98% више него у истом мјесецу прошле године, посматрано у цијелој БиХ (Графикони 2 и 3). Стопа раста на нивоу десет мјесеци износи 6,78%.

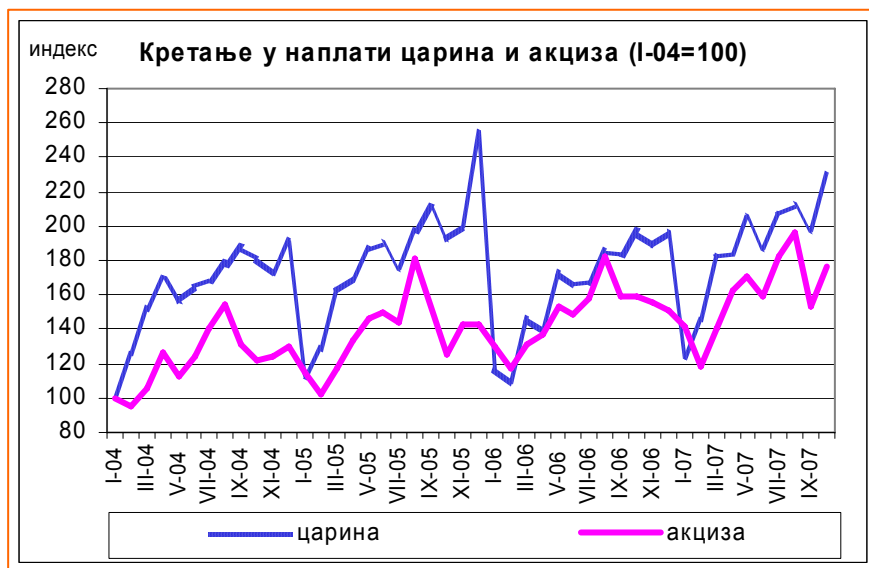

Графикон 2

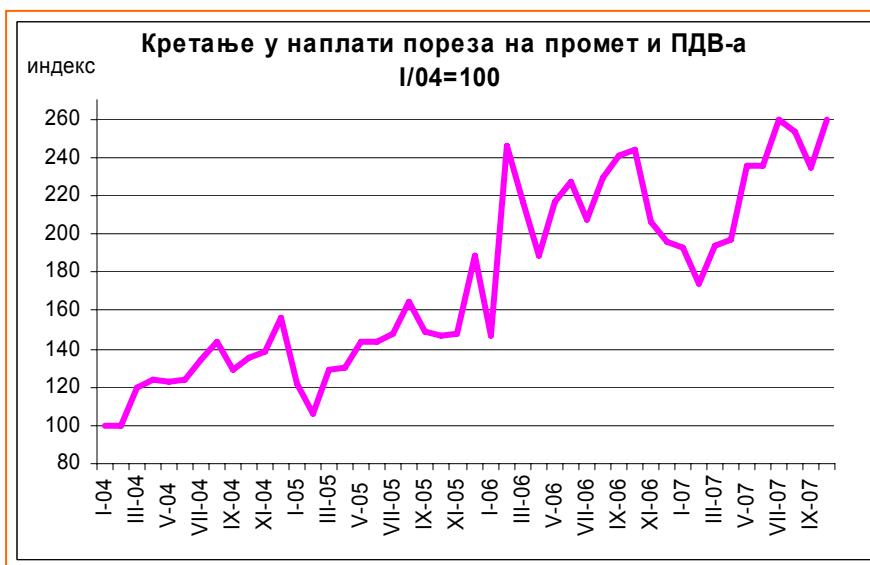
Графикон 3

У октобру је забиљежен пораст у наплати свих значајнијих врста индиректних пореза. Приходи од царина и царинских дажбина су порасли за 16,62% у односу на септембар, односно 17,87% у односу на октобар 2006.г. Наплата акцизе у октобру је нагло порасла, тако да је компензиран пад у септембру. Пораст у наплати акцизе у односу на октобар 2006.г. износи 10,53%. (Графикон 4).

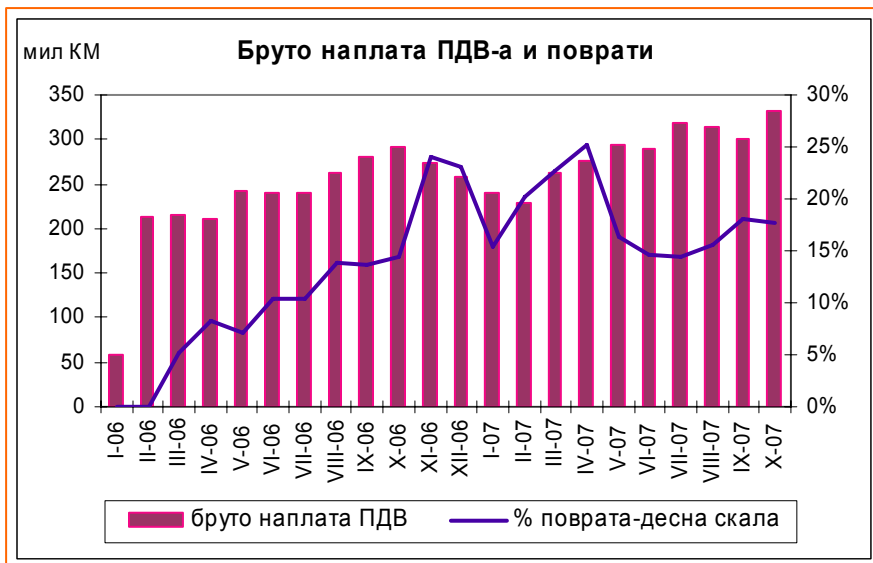
Графикон 4

У октобру су нето приходи од ПДВ-а порасли за 10,79% у односу на септембар, односно за 9,34% у односу на октобар 2006.г. Иако је исплаћено нешто више поврата него у септембру то није у већој мјери утиецало на нето приходе, будући да је стопа раста бруто прихода од ПДВ-а износила 10% (Графикон 5).

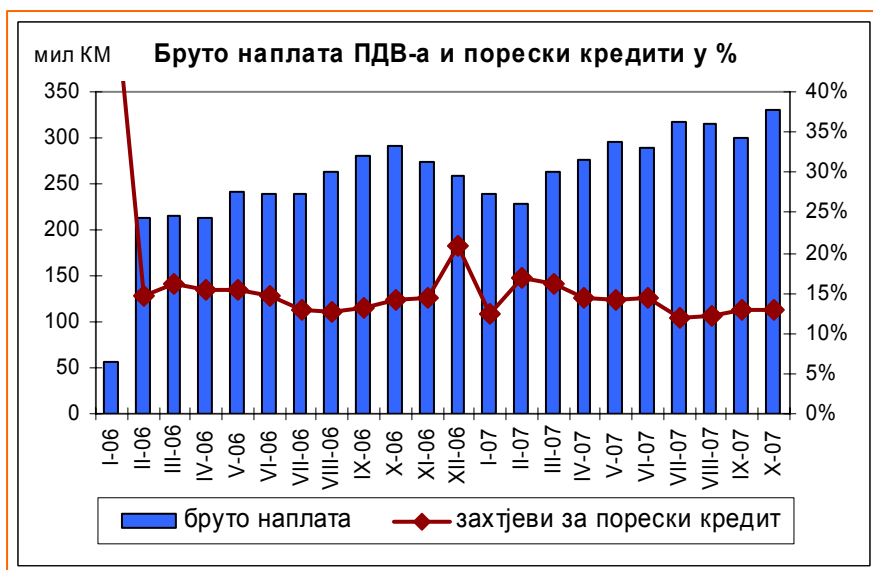

Графикон 5

На бољу наплату прихода од ПДВ-а него што је пројектовано, поред стабилне бруто наплате, утиче и мањи одлив по основу поврата ПДВ-а, него што је било очекивано. (Графикон 5). Ниво укупно исплаћених поврата ПДВ-а у 2007.г., без обзира да ли је у питању исплата неискориштених акумулираних пореских кредита из 2006.г. или текући поврат, износи 17,9% бруто наплате ПДВ-а (Графикон 6). Захтјеви по основу поврата ПДВ-а доводе до одлива средстава са јединственог рачуна, у сљедећем мјесецу за исплате извозницима или другог мјесеца за исплате осталим обвезницима. Међутим, порески кредити, уколико је њихов ниво висок, дјелују на констатно умањење бруто наплате у сваком наредном мјесецу. Ниво пореских кредита је у току 2007.г. био неочекивано висок, просјечно око 14% мјесечне бруто наплате ПДВ-а (Графикон 7).

Графикон 6

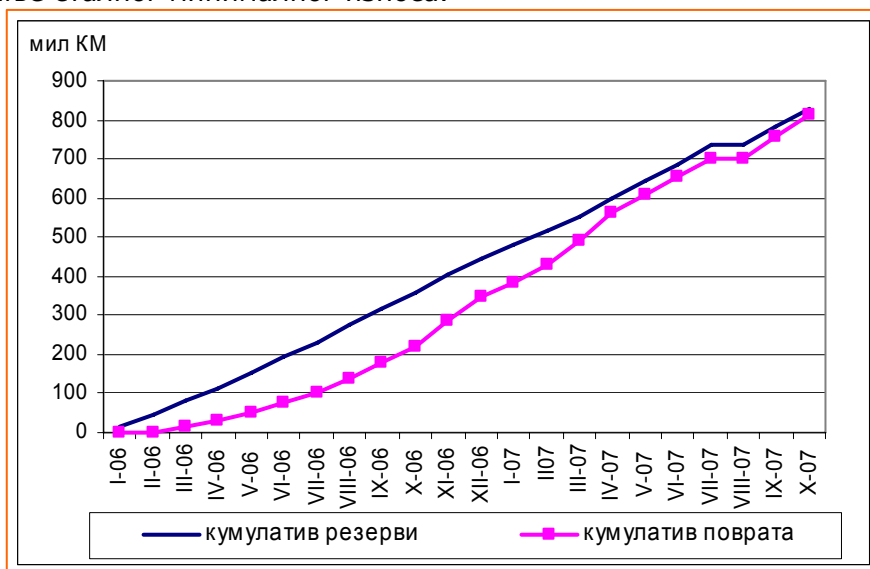
Графикон 7

Будући да је рок поврата у готовини за обвезнике који нису претежити извозници 60 дана кориштење пореских кредита је економски оправдано уколико су довољни за финансирање обавеза за ПДВ у том периоду. Међутим, акумулирање пореских кредита за дужи период, па чак и до шест мјесеци⁴, засигурно не представља економско понашање, поготово у условима ниске ликвидности и скуких кредита за обртна средства. Један од могућих разлога јесте избјегавање контрола УИО, које су обавезне уколико се обвезник определио за готовински поврат. Осим овога, константно, из мјесеца у мјесец, исказивање већих износа пореских кредита, замагљују реални тренд бруто наплате и поврата⁵. Наиме, уколико би се обвезници опредјељивали само за поврате у готовини, тада би износ бруто наплате био већи, али

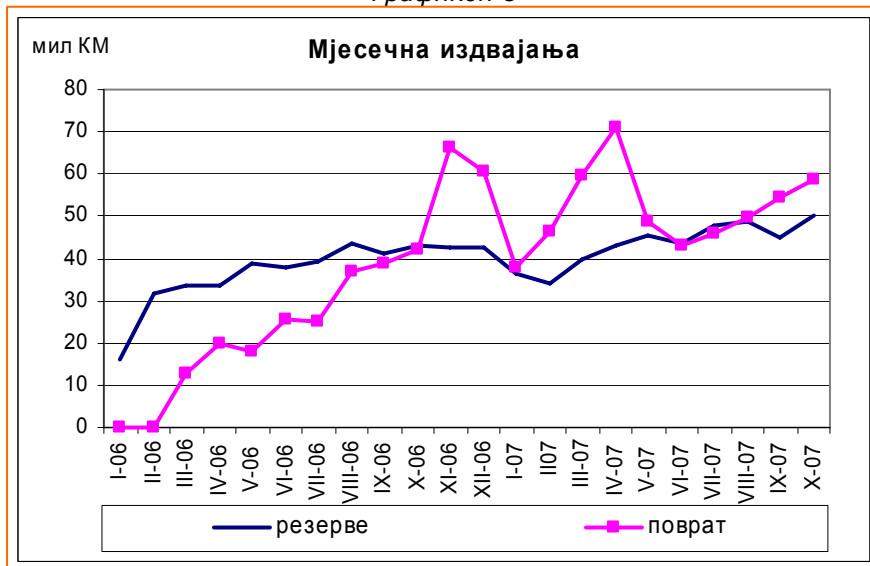
⁴ Вјероватно би неки обвезници држали пореске кредите и дужи период од шест мјесеци, али УИО је по закону обавезна да исплати поврат неискориштених пореских кредита након шест мјесеци од мјесеца у којем су исказани на ПДВ пријави.

⁵ Треба напоменути да сума укупно захтијеваних кредита не мора увијек 100% одговарати суми одобренних пореских кредита, које УИО одобри обвезнику након формалних верификација и провјере стања дуга по основу осталих индиректних пореза.

такођер и износ исплаћених поврата. Пораст захтјева за поврат и пореске кредите повлачи и питање мјесечног издвајања за резерве на јединственом рачуну УИО⁶ (Графикони 8 и 9). Према тренду раста бруто наплате, поврата и кредита **очигледно је да садашње издвајање од 10% бруто наплате индиректних пореза ни у ком случају не може бити довољно за уредно измиривање обавеза према обвезницима**, што је законска обавеза УИО. Напомињемо да исплата поврата ПДВ-а и осталих индиректних пореза има апсолутни приоритет код исплата са јединственог рачуна УИО, испред државе, ентитета и Брчко Дистрикта. Осим тога, уредност код исплате поврата представља тест кредибилитета државе и укупног система ПДВ-а. Засигурно фиксна стопа издвајања у резерве ентитетима и Дистрикту олакшава планирање буџета, али, с друге стране, цијели систем расподеле чини нефлексибилним на непредвидиве осцилације у наплати индиректних пореза. У циљу заштите интегритета система ПДВ-а у БиХ крајње је вријеме да се проблем резерви рјешава на бази активног финансијског управљања приливима и одливима са јединственог рачуна УИО, уз осигурање сталног минималног износа.

Графикон 8

Графикон 9

⁶ више о проблему издвајања у резерве у Билтену бр. 19

Пројекција прихода од индиректног опорезивања за период 2007-2010

(припремила: Александра Регоје, стручни савјетник – макроекономиста)

У процесу планирања и израде буџета Институције БиХ, ентитети и Дистрикт Брчко израђују трогодишње документе оквирних буџета и годишње буџете. Документ оквирног буџета садржи средњорочне фискалне прогнозе за текућу и двије наредне године, и представља полазну основу за израду годишњег буџета за наредну годину. У оквиру буџетског циклуса, Одјељење за макроекономску анализу одговорно је за израду пројекција прихода од индиректних пореза које прикупља Управа за индиректно опорезивање БиХ. Пројекције се израђују на почетку буџетског циклуса, у мјесецу априлу. Исте се ажурирају у септембру, прије израде нацрта буџета.

У овом броју билтена објављујемо пројекције индиректних пореза, ревидиране у септембру, које су кориштене као улазни параметар за израду нацрта буџета централних влада у БиХ. Напомињемо да пројекције полазе од података о остварењу прихода на Јединственом рачуну УИО који су били доступни у вријеме израде пројекција и процијењене динамике кретања макроекономских показатеља од стране Дирекције за економско планирање Вијећа министара БиХ (ДЕП). Желимо истакнути да стварна кретања у наплати индиректних пореза након ревидирања пројекција индиректних пореза углавном потврђују пројекције Одјељења. Очекује се да ће нето износ прикупљених средстава на Јединствени рачун УИО у 2007. години достићи 4.591 мил КМ. Износ пројектованих прихода за расподјелу увећан је за износ нераспоређених средства из претходне године па је стога, под претпоставком да ће сва прикупљена средства 2007. години бити распоређена корисницима у тој години, пројектовани износ средстава за расподјелу нешто већи и износи 4.702 мил КМ.

У 2008. години очекује се раст прихода од индиректних пореза за 5,19%. Због наведеног помјерања основице за поређење (пренесена нераспоређена средства из 2006.г.), пројектовани раст средстава за расподјелу буџетским корисницима разликује се од раста прихода и износи свега 2,71%.

Основни разлог за успорење раста прихода у 2008. години јесте пројектовано смањење прихода од царина. У погледу тога постоје недоумице у вези динамике смањења прихода од царина и укидања одређених царинских дажбина, о чему ће бити више ријечи у наставку.

ПДВ

Пројекција прихода од ПДВ-а заснована је на стварним подацима за период јануар 2006-август 2007. године и макроекономским пројекцијама ДЕП-а. Корекција прихода на више у односу на пројекцију из априла ове године углавном је заснована на већем расту потрошње и увоза у односу на макроекономске пројекције из мјесеца априла. Наиме, пројекција је рађена на тај начин што је ПДВ основица пројектована да прати кретање потрошње, а приходи су даље кориговани да би се свели на *cash flow* приступ. Приходи од ПДВ-а на увоз у 2007.години базирани су на подацима за првих 8 мјесеци текуће године и историјској сезонској шеми, док је раст истих прихода у наредном периоду везан за пројектовани раст увоза. Пројектовано је да ће се у 2007. години прикупити 2.759 мил КМ нето прихода од ПДВ-а, што је за 12,69% више у односу на претходну годину, док је у наредној години пројектован раст од 6,94%.

Акцизе

Пројекције прихода од акциза за 2007.годину рађене су на основу података за првих 8 мјесеци 2007. године као и на основу њихове историјске сезонске шеме. Пројекција акциза за 2007.годину није значајно измијењена у односу на пројекције из априла ове године.

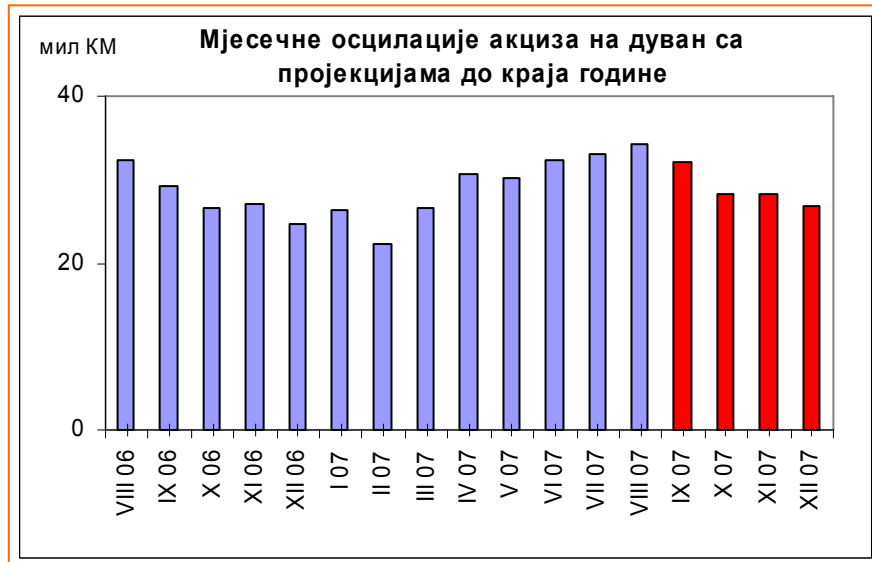
Нафта

Због раста цијена нафтних деривата на свјетском тржишту приходи по основу акциза на нафтне деривате забиљежили су нешто спорији раст од пројектованог, те је за 2007.годину

пројектован раст од 4,86%. Пројекције за наредни период везане су за пројектовани реални раст бруто друштвеног производа (6,3% у наредној години).

Дуван

Иако су подаци из првих мјесеци најављивали успорење раста акциза на дуван, посљедњи подаци показују стабилан раст ових прихода. У 2007.години пројектован је раст од 9,57% у односу на претходну годину. Пројекције за наредне године везане су за пројектовани раст потрошње.

Графикон 10

Алкохол и пиво

Послије вишегодишњег периода опадања, у 2006.години су приходи од акциза на алкохол и пиво забиљежили су велики раст од 32,61%. У 2007.години ови приходи показују стабилан тренд раста и пројектовани су на нивоу од 16,06%. Приходи у наредном периоду везани су за пројектовани раст потрошње.

Графикон 11

Безалкохолна пића

Након нестабилног кретања у претходним годинама, акцизе на безалкохолна пића биљеже стабилан раст и пројектовани су на нивоу од 22,31% за 2007.годину. Приходи у наредном периоду везани су за пројектовани раст потрошње.

Кафа

Након великог раста прихода од акциза на кафу у 2005. и 2006.години, 2007. година биљежи успорење раста ових прихода. Пројектовано је да ће до краја године ови приходи остварити раст у износу 0,40% у односу на претходну годину. Приходи у наредном периоду везани су за раст потрошње.

Графикон 12

Царине

Потписивање Споразума о стабилизацији и придруживању ЕУ подразумијева давање концесија, односно бесцарински увоз добара из ЕУ. Треба имати у виду да увоз из ЕУ представља 47,64% укупног увоза у БиХ, док на земље ЦЕФТА отпада 28,21 %, а на остатак свијета преосталих 24,15 %.⁷ Будући да са земљама ЦЕФТА већ имамо уговоре о слободној трговини, укидање царина на увоз из ЕУ подразумијева рапидно смањење укупних прихода од царина и царинских дажбина. Преговорима са ЕУ предвиђен је петогодишњи период постепеног укидања царина. Након окончања техничких преговора крајем 2006.г. очекивали смо да ће врло брзо доћи до потписивања Споразума о стабилизацији и придруживању, што се одразило и на пројекције индиректних пореза које је Одјељење припремило за припреме буџета за 2007.г. Међутим, Споразум још није потписан, а приходи од царина су значајно порасли захваљујући кретањима цијена на свјетском тржишту и укупном расту увоза, тако да је значајан пораст у наплати индиректних пореза у 2007.г. изнад пројектованог великим дијелом резултат неочекиваног пораста прихода од царина.

Ревидирана пројекција прихода од царина за 2007. годину заснива се на подацима за првих 8 мјесеци 2007.године, историјској сезонској шеми и макроекономској пројекцији раста увоза. Пројекција за наредни период такође је везана за пројектовани раст увоза, као и претпоставци да ће се увоз роба из ЕУ свести на бесцаринску основу у петогодишњем период са почетком у 2008.години.

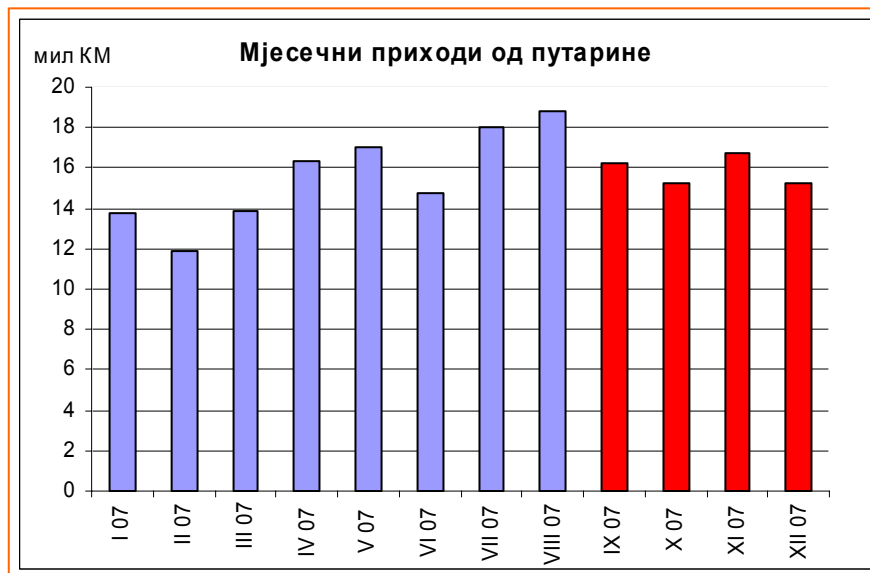
Поред тога, на захтјев ЕУ потребно је од 1.1.2008.г. укинути 1% царинског евидентирања, које *de facto* има карактер додатне царине, јер се обрачунава *ad valorem*. Процењује се да

⁷ „Статистика спољне трговине“, Саопштење бр 10, Агенција за статистику БиХ

ће овај вид царине у 2007.г. донијети преко 70 мил КМ прихода + ПДВ. Премда постоји могућност увођења посебне накнаде за царинско администрирање умјесто царинског евидентирања, треба водити рачуна да би нова накнада имала карактер посебне накнаде (нпр. по возилу), те укупно остварни приходи по том основу не би се пропорционално повећавали порастом вриједности увоза као што је био случај са царинским евидентирањем. Управни одбор УИО још није донио одлуку о укидању царинског евидентирања, нити о увођењу нове административне накнаде. **Обзиром да ове претпоставке нису узете у обзир приликом израде пројекција, напомињемо да је потребан је додатни опрез код извршавања буџета у наредној години.**

Путарина

Приходи од путарине пројектирани су са растом од 6,38 у 2007 години, док су пројекције за наредне године везане за пројектовани раст реалног бруто друштвеног производа.

Графикон 13

Графикон 14

Остало

Ставка „Остало“ у Табели Пројекција прихода од индиректних пореза на ЈР (2007 – 2010) обухвата остале приходе и накнаде, остале исплаћене поврате и прикупљене али неразврстане приходе.

Бања Лука: Бана Лазаревића, 78 000 Бања Лука, Тел/факс: +387 51 335 350, Е-mail: oma@uino.gov.ba
 Сарајево: Ђоке Мазалића 5, 71 000 Сарајево, Тел:+387 33 279 553, Факс:+387 33 279 625, Web: www.oma.uino.gov.ba

Пројекција прихода од индиректних пореза на ЈР (2007 – 2010)

		у милионима КМ						година / претходна година (%)				
		2005	2006	2007	2008	2009	2010	2006	2007	2008	2009	2010
I	ПДВ (нето)	...	2.448,77	2.759,42	2.950,84	3.152,25	3.334,58	...	12,69%	6,94%	6,83%	5,78%
II	Порез на пр. на ЈР	539	12,03	0	0	0	0	-97,77%				
III	Акцизе	790,9	861,24	927,63	994,38	1056,99	1117,95	8,89%	7,71%	7,20%	6,30%	5,77%
III.1	Нафта	405,6	418,39	438,74	3,15%	4,86%			
III.2	Дуван	282,9	320,43	351,11	13,27%	9,57%			
III.3	Алкохол и пиво	53,2	70,55	81,88	32,61%	16,06%			
III.4	Безалкох. пића	19,9	17,45	21,34	-12,31%	22,31%			
III.5	Кафа	29,3	34,42	34,56	17,48%	0,40%			
IV	Царине	605,6	557,29	668,99	636,24	582,26	511,02	-7,98%	20,04%	-4,90%	-8,48%	-12,24%
V	Путарина	169,9	176,60	187,87	199,71	210,69	222,28	3,95%	6,38%	6,30%	5,50%	5,50%
VI	Остало	6,2	66,66	47,15	48,09	49,05	50,04	975,24%	-29,27%	2,00%	2,00%	2,00%
VII	УКУПНО	2.111,60	4.122,60	4.591,07	4.829,27	5.051,25	5.235,87	95,24%	11,36%	5,19%	4,60%	3,65%
VIII	Пренос у идућу год		-110,9	110,9								
IX	СРЕДСТВА ЗА РАСПОДЈЕЛУ	2.111,60	4.011,70	4.701,97	4.829,27	5.051,25	5.235,87	89,98%	17,21%	2,71%	4,60%	3,65%

Финансирање локалне управе у БиХ

(припремила: Александра Регоје, макроекономиста у Одјељењу)

Босна и Херцеговина броји 139 општина и 4 града који се знатно разликују по величини и броју становника. Значајне разлике у инфраструктурној опремљености и степену урбанизације општина не утичу на њихове додијељене надлежности. Мале општине често пате од недовољне пореске основице. То се нарочито односи на сеоске општине са малим бројем становника, предузећа и других извора из којих могу генерирати приходе за финансирање својих надлежности. Финансирање ових општина је увелико зависно од грантова виших нивоа, тако да грантови од вишег нивоа имају највеће учешће у структури њихових прихода. Са друге стране имамо економски развијене општине и туристичке центре, код којих у структури прихода највеће учешће имају порески приходи.

Реформа општинских финансија започела је реформом пореског система. Када је порез на промет, као најзначајнији извор општинских прихода, замијењен порезом на додану вриједност, измијењена су и правила финансирања општина.

Према подацима из 2006. године, просјечни општински приходи⁸ по становнику у Босни и Херцеговини износили су 288 КМ. Дистрибуција фреквенција показује да свега 26,2% општина спада у групу која одступа мање од 20% од просјечних прихода по становнику у БиХ, док 35% општина има приходе по становнику веће од просјека.

Република Српска

Према Закону о буџетском систему Републике Српске општинским буџетима припадају приходи од пореза на имовину, општинске административне таксе, комуналне таксе, општинске накнаде за кориштење природних и других ресурса од општег интереса, те остали општински приходи. Поред изворних прихода, општинама припадају и "дијељени порези" односно приходи који се дијеле између буџета Републике, буџета општина и градова. Према Закону о измјенама и допунама закона о буџетском систему РС из децембра 2006. године општинским буџетима припада:

- 24% прихода од индиректних пореза са Јединственог раучна УИО који припадају Републици Српској (након издвојених средстава за финансирање спољног дуга РС),
- 25 % пореза на доходак грађана,
- 70% накнада за промјену намјене пољопривредног земљишта,
- 70% накнада за кориштење минералних сировина
- 30% одузете имовинске користи и средстава добијених од продаје одузетих предмета из надлежности Републичке тржишне инспекције.

И прије увођења пореза на додану вриједност у Републици Српској је постојао механизам изједначавања општинских прихода регулисањем удјела у "дијељеним приходима" на основу степена развијености општине. Нови Закон прописује формулу за расподјелу прихода од индиректних пореза која такође омогућава хоризонтално фискално уједначавање а заснована је на:

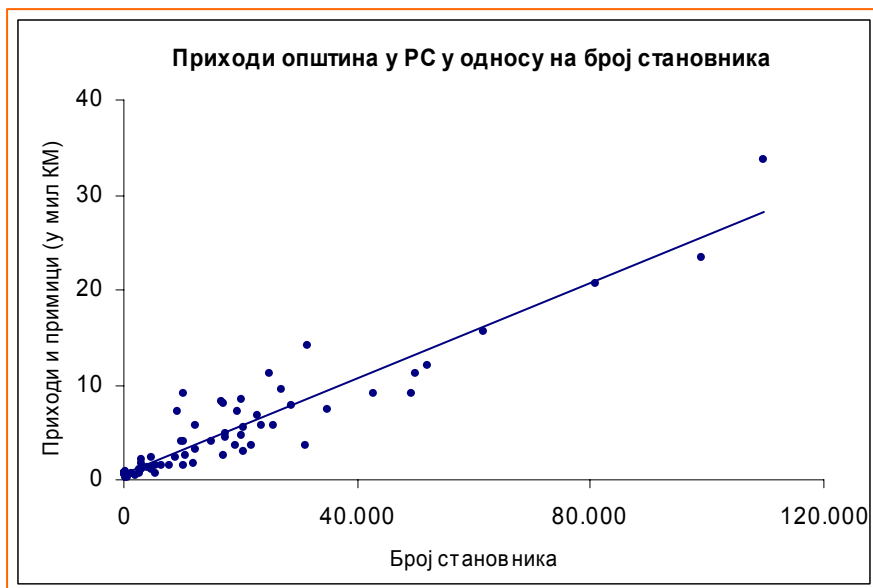
- (а) историјским удјелима у приходима од пореза на промет и акцизама у 2005. години,
(б) броју становника, површини те броју ученика у средњим школама по општинама.

Формула је тако конципирана да се у периоду од наредних 10 година постепено смањује пондер историјског учешћа пореза на промет, за разлику од, условно речено, "демографског" пондера који постепено расте, да би по истеку прелазног периода износио 1. Након десетогодишњег периода расподјела прихода од индиректних пореза општинама у Републици

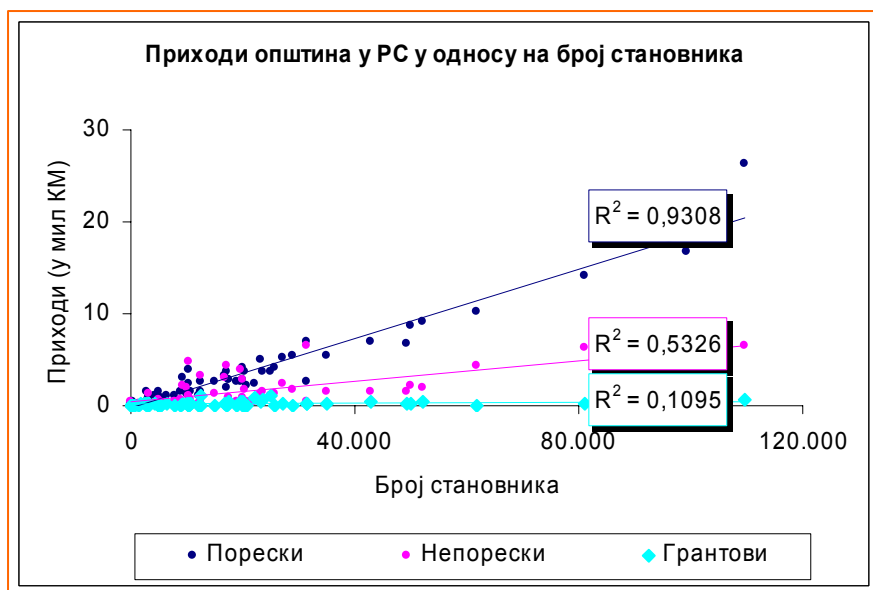
⁸ Приходи и примици, искључујући финансирање

Српској биће одређена формулом у складу са сљедећим критеријима: 75% на основу броја становника у општини, 15% на основу површине и 10% на основу броја ђака у средњим школама.⁹

У графиконима 15 и 16 приказан је дијаграм растурања парова података о општинским приходима у 2006. години у односу на број становника по општинама. Из њега можемо закључити да постоји висок степен коваријације између посматраних појава.

Графикон 15

Графикон 16

Извор: Министарство Финансија РС, USAID GAP (подаци о броју становника)

⁹ Образложење о Закону у билтену број 10.

Ако разграничимо приходе по врстама на: пореске, непореске и грантове, те израчунамо коефицијенте детерминације за сваку врсту прихода појединачно у односу на број становника, можемо извући сљедеће закључке:

- 93% општинских пореских прихода објашњено је бројем становника у општини, а осталих 7% отпада на утјецај свих других фактора. Вриједност коефицијента детерминације од 0,93 указује да је веза посматраних појава изразито висока, што је и логично обзиром да се порези распоређују према административном поријеклу, са изузетком расподјеле прихода са јединственог рачуна гдје се приходи распоређују по формули, гдје опет број становника има значајан ефекат на расподјелу, као једна од варијабли која детерминира крајњу потрошњу ентитета.

- Коефицијент детерминације за непореске приходе износи 0,53, што указује да је услованост између посматраних појава значајна, али не у толиком обиму, колико је то случај за пореске приходе. Свега 53% непореских прихода је објашњено бројем становника у општини.

- Коефицијент детерминације за грантове износи 0,11, што значи да је повезаност посматраних појава незнатна те да се може занемарити.

Просјечни општински приходи по становнику у Републици Српској износили су 327,46 КМ у 2006. години, што је више од просјека за БиХ.¹⁰ Општински приходи за прво полугодиште 2007. године, расли су за 26,7 % у односу на исти период претходне године.¹¹

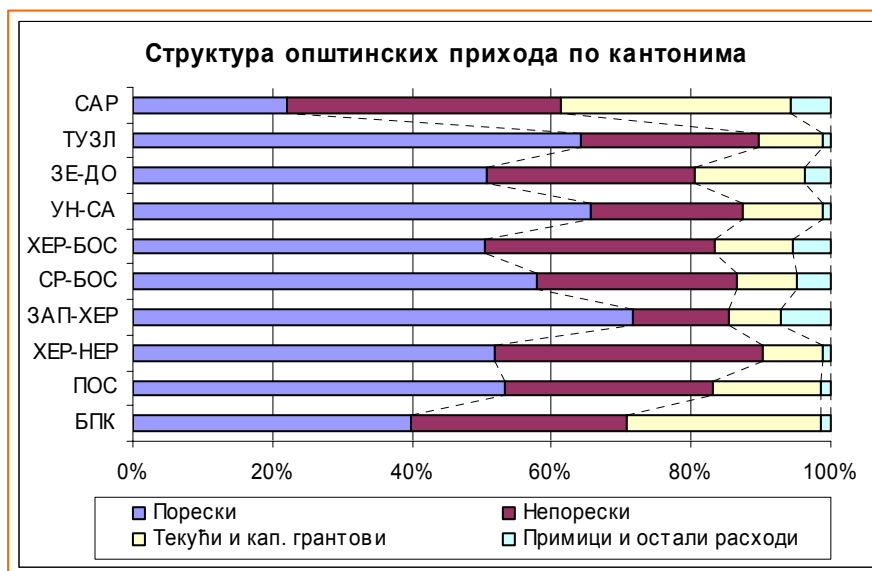
Федерација БиХ

Све до доношења новог Закона о припадности јавних прихода у ФБиХ у јуну 2006. године, општинама су припадали јавни приходи у складу са кантоналним прописима. Расподјела јавних прихода између кантона и општина била је регулисана кантоналним законима о припадности јавних прихода, са изузетком Сарајевског кантона који је доносио Одлуку о трансферима општинама, те Зеничко-добојског кантона који је регулисао општинске приходе кроз Одлуку о привременом уступању прихода општинама. Најбогатији извор прихода за општине представљао је порез на промет. Механизам расподјеле био је заснован на деривацији, што значи да су порези прикупљени на подручју одређеног кантона припадали датом кантону, а онда су се распоређивали општинама по кантоналним прописима.

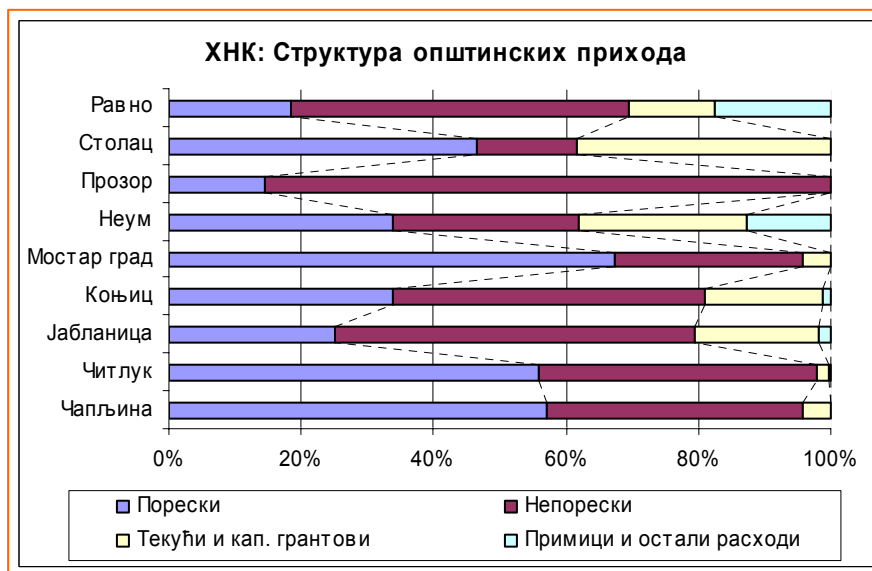
Структура општинских прихода разликује се по појединим кантонима, као што значајно разликује и по општинама унутар појединих кантона.(графиконима 17 и 18)

¹⁰ Укључује приходе и примитке без финансирања

¹¹ Прелиминарни подаци

Графикон 17

Графикон 18

Извор: база података ОМА, 2006 година

Шароликост кантоналних прописа о финансирању општина замијењена је јединственим Законом о припадности јавних прихода у ФБиХ, према којем у општинске приходе спадају:

- дијељени приходи од индиректних пореза са Јединственог рачуна (8,42% од прихода који припадају ФБиХ након издвојених средстава за финансирање спољног дуга),
- најмање 28,5% прихода од пореза на плаћу уплатеног у свакој јединици,
- накнаде по основу кориштења и уређења грађевинског земљишта, накнаде и таксе у складу са локалним прописима и др.

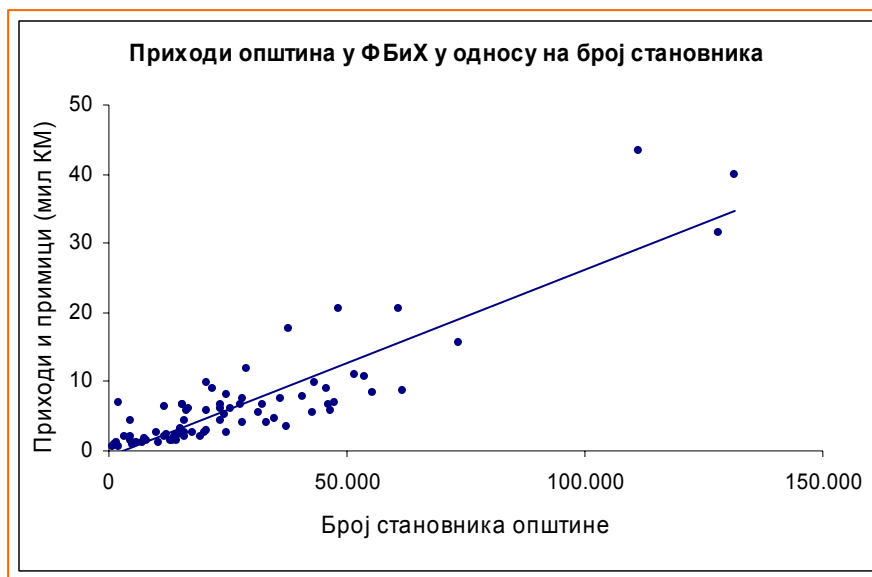
Појединачно учешће јединица локалне самоуправе у расподјели прихода са Јединственог рачуна врши се на основу формуле и то: 68% на основу броја становника, 5% на основу површине општине, 20% на основу броја ученика у основном образовању те 7% на основу

нивоа развијености општине дефинисаног кроз индекс развијености. Индекс развијености представља однос прихода од пореза на промет и пореза на доходак Федерације са просјечним приходом од тих пореза по становнику. Што је индекс развијености нижи, коефицијент расподеле по овом основу је већи. Формула садржи и корективни коефицијент за општине са преко 60.000 становника, као и за општине које покривају трошкове основног образовања. Да би се избјегли буџетски шокови, формула се уводи постепено, током шестогодишњег периода. Слично као код Републике Српске, уведен је пондер историјског удјела у приходима од пореза на промет, који током времена опада; док пондер удјела који општина има након примјене формуле за расподелу постепено расте, и на крају шестогодишњег периода износи 1.

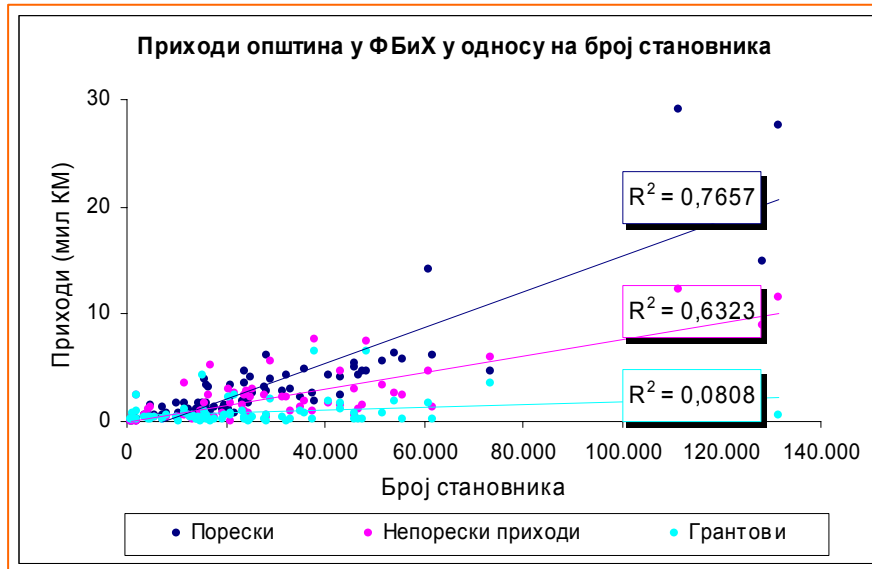
Транспарентан систем расподеле, заснован на јединственој формули, омогућиће хоризонтално фискално изједначавање и ефикасније планирање прихода.

Због специфичности расподеле надлежности између кантона и припадајућих општина, посебан третман има Сарајевски кантон у којем јединице локалне самоуправе не остварују приходе по основу пореза на плаћу, и гдје се приходи од индиректних пореза дозначавају Кантону који их онда расподељује јединицама локалне самоуправе на основу властитих прописа.

Ако посматрамо дијаграм растурања података о броју становника и врсти општинских прихода у ФБиХ, можемо закључити да постоји јака веза између броја становника општине и њених пореских прихода, те значајан утицај броја становника на општинске непореске приходе. 76,57% пореских прихода општине објашњено је бројем становника, док се остало може приписати свим другим факторима. Коефицијент детерминације од 0,08 указује да не постоји значајна веза између броја становника општине и њени примљених грантова.

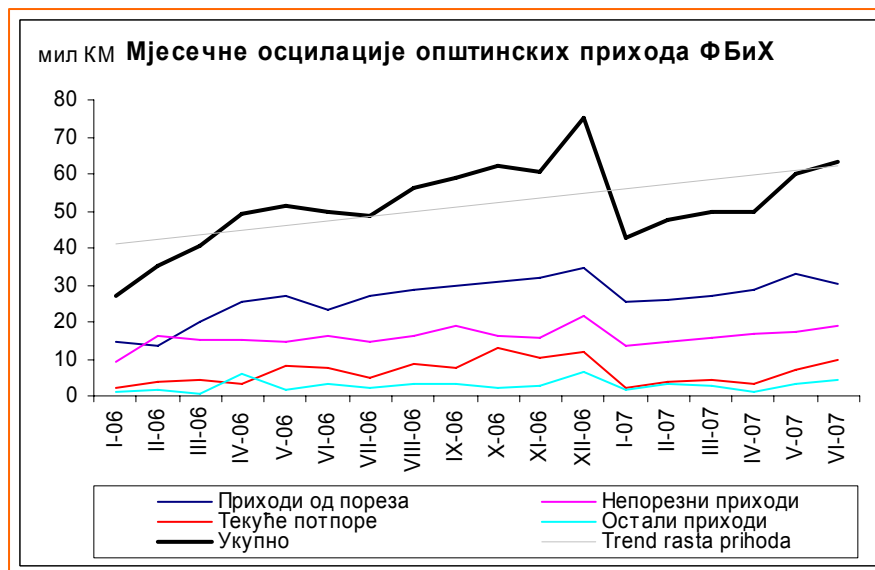
Графикон 19

Графикон 20

Извор: База података ОМА, УСАИД ГАП (подаци о броју становника)

Крива укупно прикупљених општинских прихода у ФБиХ¹² показује стабилан тренд раста. Према подацима Одјељења, у првом полугодишту 2007. године општински приходи у ФБиХ расли су за 24,6 % у односу на исти период претходне године. За оволики раст прихода најзаслужнији је раст прихода пореза (37,7 %). Непорески приходи за период И-ВИ 2007.године већи су за 12,4 % у односу на исти период претходне године.

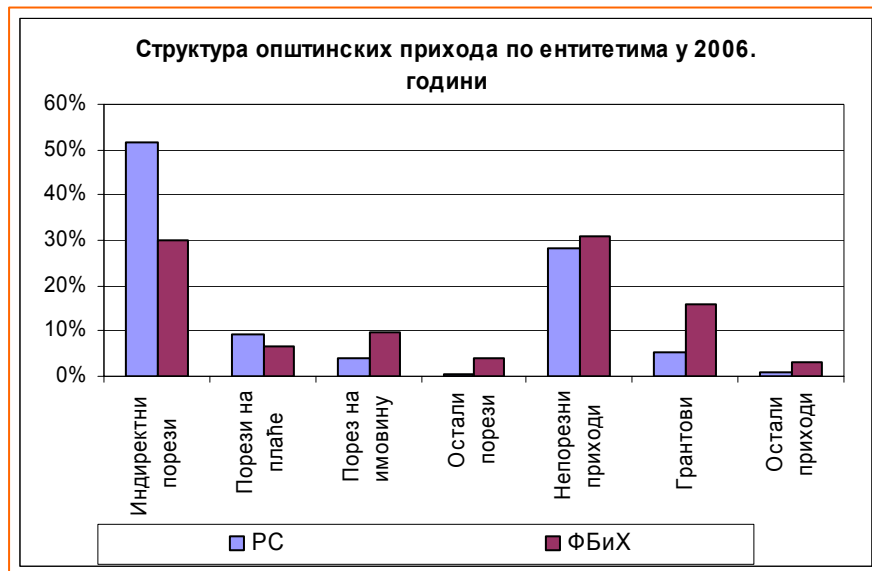
Графикон 21

Извор: База података и процјене ОМА

¹² Не укључује финансирање

Структура општинских прихода по ентитетима

Преко 50% општинских прихода у Републици Српској потиче од индиректних пореза, док се тај износ у Федерацији креће у износу од око 30% укупних прихода, док грантови имају знатно веће учешће у структури општинских прихода Федерације него што је то случај у РС (графикон 22). При томе треба имати у виду чињеницу да се у општинама најбогатијег кантона у ФБиХ приходи од индиректних пореза евидентирају као "трансфери виших нивоа", што има значајан ефекат на наведене разлике.¹³ Постоје значајне методолошке и суштинске разлике између трансфера и приходима који долазе нижим нивоима кроз подјелу прихода. Теорија и пракса буџетског рачуноводства приходе од подјеле пореза (у нашем случају индиректних пореза са јединственог рачуна УИО) третира властитим приходима нивоа, док трансфере (грантове) третира као додатно финансирање (условљено или безусловно, намјенско или ненамјенско и сл.).

Графикон 22

Извор: Министарство финансија РС, база података ОМА, 2006 година

¹³ Подаци се односе се на 2006. годину

Прелазак на модел бруто плате у Републици Српској¹⁴

(пише: проф. др Рајко Томаш¹⁵)

Резиме

У раду је анализирана конфузија која постоји у прописима Републике Српске у регулисању нето и бруто плате и њене економске импликације на мотивацију и реално понашање радника, послодаваца и државе. Постојеће стање прописа збуњује инвеститоре и подстиче настајање коалиција између учесника преговарања о платама које спутавају успостављање уобичајеног модела преговарања о платама између радника (синдиката), послодаваца и државе. У раду се идентификују парадокси у регулативи и предлаже начин хармонизације прописа у циљу креирања пословног окружења компатибилног са основним принципима тржишног пословања.

Кључне ријечи: бруто плата, нето плата, доприноси.

1. Разлике у економском значењу "бруто" и "нето" плате

Статички посматрано, многи неће примјетити неку велику разлику у обрачуну доприноса и пореза на доходак ако се полази од нето или од бруто плате као основице. На први поглед, избор основице није толико важан за расподјелу прихода из бруто плате на различите кориснике (радник – нето плата; фондови – доприноси; држава – порез на доходак). Прилагођавањем примјењених стопа, може се обезбиједити да приход сваког субјекта буде идентично исти без обзира на то да ли смо као основицу узели бруто или нето плату. Међутим, ако желимо водити политику плата, политику доприноса и политику пореза на доходак, избор основице је изузетно важан, јер опредјељује исход циљева постављене политике. Због тога, у динамичним привредама, каква је тржишна привреда, које захтијевају флексибилну политику плата и пореза, неопходан је правилан избор основице који ће омогућити вођење политике и остваривање циљева.

Бруто плата представља цјелокупни издатак послодавца по основу коришћења услуга рада запосленог у одређеном временском периоду. Дакле, бруто плата обухвата: нето плату, доприносе и порез на доходак. Обично, бруто плате представљају највећи дио трошка рада. Нето плата представља дио бруто плате који се исплаћује запосленом као накнада за његов рад после умањења бруто плате за износ доприноса.

Дакле, чисто обрачунски, са аспекта прихода и трошкова, није толико важно да ли ће се при обрачуну пореза на доходак и доприноса полазити од бруто или нето плате. Међутим, ако бруто и нето плату посматрамо са аспекта власништва, те ако са разликом између њих повежемо одређена материјална права у облику конкретних услуга, проблем почиње попримати економску форму: интереси и мотивација постају препознатљиви, а, везано за њих, отварају се и могућности остваривања одређених циљева вођењем економске политике. Ако је у једној привреди дефинисано да је бруто плата власништво запосленог (трошак послодавца), он ће бити заинтересован да, при датој бруто плати, остала издвајања из бруто плате буду што мања, како би увећао нето плату. Та заинтересованост манифестоваће се у свакодневном рационалном понашању које подржава политику којом се смањују намети на плате. Наравно, запослени ће бити заинтересован и за раст бруто плате, при фиксираним

¹⁴ Чланак је, уз претходно допуштење издавача, преузет из часописа Савез рачуновођа и ревизора Републике Српске „ФИНРАП“ бр. 9/07, Финрар д.о.о., Бања Лука, стр. 16-27.

¹⁵ Проф. Томаш је редовни професор Економског факултета Универзитета у Бањој Луци и, уједно, координатор пројекта USAID-TARA за Републику Српску.

наметима на бруто плату. Ако платени доприноси из бруто плате доносе право на одређене јавне услуге и осигурања запосленом (пензијско осигурање, здравствено осигурање, осигурање у случају незапослености...), он ће бити заинтересован да доприноси заиста буду обрачунати и платени. Поводом бруто плате која у цјелини представља власништво запосленог, послодавац, такође, располаже одговарајућом мотивацијом. Његов интерес ће бити да бруто плата буде што нижа, јер он тако смањује трошкове и повећава добит. У том смислу, он ће се наћи у коалицији са радницима у притиску на власти да смање оптерећење плате доприносима и порезима. Међутим, послодавцу ће бити интерес да и нето плате буду ниже, јер се и тиме смањују трошкови рада. Поводом овог мотива послодавац може бити у коалицији са владом, јер се нижим трошковима рада повећава конкурентност домаће привреде. Наравно, све су ово елементи који предодређују избор стратегија у преговарачком процесу поводом плата.

Ако бруто плата има чисто обрачунски карактер, те је запослени не доживљава као властити приход, него само њен дио који представља нето плату, запослени ће бити заинтересован да нето плата буде што већа. Исто тако, он ће бити равнодушан према уплати доприноса и пореза, поготово ако су јавне услуге које му се нуде за платене доприносе лоше. У том смислу, запослени и послодавац ће се наћи у коалицији против доприноса: биће заинтересовани за што мањи износ доприноса и биће склони коалицији у циљу избјегавања платања доприноса. На овај начин, њихови преговори о платама свешће се на преговоре о нето плати.

У зависности од тога да ли се при утврђивању обавеза по основу доприноса и пореза полази од нето или бруто плате, могу настајати различити ефекти економске и фискалне политике. Ако власти воде политику фискалног растерећења плата, како би стимулисале запошљавање, код коришћења нето плате као основице за обрачун пореза и доприноса, ефекти смањења стопе и увођења неопорезивог дијела дохотка ићи ће у корист послодавца. Међутим, ако је бруто плата основица од које се полази при утврђивању доприноса и пореза, смањење стопа пореза и доприноса или увођење неопорезивог дијела дохотка ићи ће у корист запослених.

Заинтересованост запосленог за бруто плату биће већа ако је веза између уплатених доприноса и пореза, с једне стране, и остварених права у јавним услугама (пензијско, здравствено, социјално осигурање...), с друге стране, директнија. У том случају, запослени, платајући доприносе, фактички "купује" јавне услуге. Због тога, реформе пензијског и здравственог система којима је управо циљ успостављање директније везе између платања у фондове и услуга које фондови дају, подразумијевају бруто плату као основицу из које запослени плата услуге пензијског, здравственог и социјалног осигурања.

Уговором о раду који закључују послодавац и запослени регулише се да ли је предмет уговарања бруто или нето плата. То је битно за обје стране, јер, као што смо видјели, од тога зависи њихова мотивација и реакције у односу на економску политику владе. Међутим, и влади је важно како реагују радници и послодавци на одређене мјере економске и фискалне политике, тако да и влада има посебан интерес за метод уређивања уговорних односа. Влади је то важно због позиције у преговарачком процесу владе, послодавца и синдиката, те због ефикасности мјера које предузима на страни подстицања конкурентности домаће привреде, подстицања запошљавања и ефикасности пензионог и здравственог система.

2. Нето плата – полазна основа обрачуна доприноса и пореза у РС

У Републици Српској није законом уређено да ли је бруто или нето плата предмет уговарања између послодавца и радника. Законом о раду¹⁶ регулисано је да послодавац и запослени закључују уговор о раду. Такође, Законом је прецизирано које елементе мора садржавати

¹⁶ Закон о раду, пречишћени текст, (Службени гласник РС, бр. 55/07)

уговор о раду¹⁷. Плата јесте обавезни елемент уговора о раду, али се не прецизира да ли је то бруто или нето плата. Тек у Правилнику о обрасцима уговора о раду¹⁸ прецизира се у обрасцу УР-1 да се плата уговара у нето износу¹⁹. На основу тога, као резултат провођења подзаконских аката изведених из Закона о раду, у Републици Српској су сви уговори о раду закључени на нето износ плате. Исто тако, послодавац уговором о раду преузима обавезу да запосленог радника пријави одговарајућим фондовима за пензијско и здравствено осигурање и да редовно, упоредо са исплатом уговорене плате, врши уплату осигурања.

И другим актима који су важни за висину уговорене плате не прецизира се да ли је ријеч о бруто или нето плати. У Општем колективном уговору²⁰ помиње се нето плата (члан 33, став 1) у објашњењу накнаде плате за вријеме платеног одсуства, док се у осталим дефиницијама различитих облика плате или елемената за одређивање плате (основна плата, најнижа плата, цијена рада) не прецизира да ли се мисли на нето или бруто износ. Исто тако, у Одлуци о најнижој плати²¹ уз утврђени износ најниже плате у РС није прецизирано да ли је ријеч о бруто или нето плати. Међутим, с обзиром на раније одредбе Правилника о обрасцима уговора о раду, може се закључити да потписници Општег колективног уговора и Одлуке о најнижој плати подразумевају нето износ.

Закон о пензијском и инвалидском осигурању²² третира послодавца као обвезника уплате доприноса за пензијско осигурање,²³ те је "нето концепт" основа уређивања и ове области.²⁴ Закон прописује да је "обвезник дужан да допринос за пензијско и инвалидско осигурање уплати за све запослене раднике – осигуранике приликом исплате плата" и других примања на која се плата допринос (члан 25). Међутим, Закон иде и даље, раздвајајући исплату плата од уплате доприноса за пензијско осигурање. Тако у истом члану пише: "Ако послодавац запосленим радницима у одређеном мјесецу није исплатио плату и друга примања по основу рада, дужан је да уплати допринос до 15. у мјесецу за претходни мјесец, према основици коју представља износ плате на коју радник има право за тај мјесец, према закону и колективног уговору". На овај начин, исплата плате и доприноса се временски раздвајају, што у потпуности негира концепт бруто плате. Обавеза платања доприноса постоји без обзира на то да ли је послодавац остварио приход из кога плата трошкове рада. Цитираном одредбом, допринос за пензијско осигурање, *de facto*, претворен је у својеврстан порез на запослене, што би требало припадати прошлости.²⁵ Такође, у члану 24. Закона о пензијском и инвалидском осигурању прописано је да "обвезник уплате доприноса који не уплати допринос у року доспјелости обавезан је да уз доспјели износ доприноса плати камату по каматној стопи прописаној важећим прописима". Како је у претходним члановима Закона дефинисано да се под обвезником подразумева послодавац, ова одредба још директније наглашава ту обавезу, предвиђајући и санкције за неизвршење.

Закон о здравственом осигурању²⁶ третира обвезника доприноса за здравствено осигурање на готово идентичан начин као и Закон о пензијском и инвалидском осигурању. У члану 53.

¹⁷ Члан 19. Закона о раду

¹⁸ Службени гласник РС, бр. 4/01

¹⁹ У поменутом Правилнику, у обрасцу УР-1 (образац уговора о раду), у тачки 5 пише: "Плата радника за редован рад одређује се у износу од _____ конвертибилних марака нето месечно и исплаћује се до десетог датума у месецу за протекли месец".

²⁰ Службени гласник РС, бр. 27/06

²¹ Службени гласник РС, бр. 27/06

²² Пречишћени текст, 14. новембар 2005. године

²³ Члан 22. Закона о пензијском и инвалидском осигурању.

²⁴ То је директно и потврђено у члану 77. Закона прописивањем да основ за одређивање пензије "представља просјечан износ нето плата осигураника.."

²⁵ Члан 26. став 1. Закона о пензијском и инвалидском осигурању је у колизији са чланом 16. Закона о доприносима. У члану 26. став 1. Закона о пензијском и инвалидском осигурању пише: "Фонд води евиденцију и врши контролу обрачунавања и плаћања доприноса за пензијско и инвалидско осигурање". У члану 16. Закона о доприносима пише: "Надлежни порески орган контролише обрачун и наплату доприноса у складу са Законом о Пореској управи".

²⁶ Службени гласник РС, бр. 18/99

недвосмислено је одређено да је обвезник платања доприноса "за осигураника радника – организација, односно послодавац код кога се осигураник налази у радном односу".

На основу Закона о пензијском и инвалидском осигурању, Закона о здравственом осигурању и подзаконских аката којима се обезбјеђује провођење Закона о раду, на први поглед, може се стећи представа да је послодавац обвезник уплате доприноса на плату која се исплаћује запосленом. Међутим, у Закону о доприносима²⁷, члан 4, недвосмислено се утврђује да је обвезник платања доприноса физичко лице резидент Републике Српске које је "запослено код правног или физичког лица". Такође, у члану 8. прописано је да основицу за обрачун доприноса представља "нето плата и све накнаде које послодавац исплаћује у складу са уговором о раду, колективним уговором и правилником о раду". Према томе, послодавац није обвезник платања доприноса. Њему се Законом ставља у обавезу да у име запосленог изврши обрачун и уплату доприноса.²⁸ На овај начин постиже се рационалност обрачуна и прикупљања доприноса, синхронизација тока плате и тока прихода фондова, али и већи степен сигурности и обавезности наплате, јер је мало вјероватно да би запослени добровољно уплаћивали исти износ доприноса.

Очита је колизија у третирању обвезника доприноса у Закону о раду, Закону о пензијском и инвалидском осигурању и Закону о здравственом осигурању, с једне стране, и Закону о доприносима, с друге стране. Закон о пензијском и инвалидском осигурању, у раније цитираном члану 24, отвара још једну озбиљну тему за расправу поводом "брutto" и "нето" концепта. Право тражења од дужника да плати затезну камату на доспјеле, а неплатене обавезе припада повјериоцу. Да ли је послодавац или осигураник дужник Фонду ПИО? Може ли Фонд ПИО наплаћивати затезну камату од послодавца за обавезе које послодавац није, де факто, извршио према запосленом? Запослени (осигураник) би морао бити доведен у правну позицију да се осјећа као власник новца који фондовима уплаћује послодавац и којим управљају и располажу фондови. Он може најефикасније да изврши притисак на послодавца да уплати осигурање за њега и на фондове да рационално троше новац. Суштина реформе пензијског и здравственог осигурања треба да буде управо у томе. Непосреднија веза власника новца начином његовог трошења и квалитетом услуга које се при томе добијају, најбоља је гаранција рационалне употребе новца. Наравно, механизми принуде су неопходни за оне који крше закон и не извршавају преузете обавезе. Међутим, та принуда треба првенствено да заштити интересе власника новца; у овом случају, осигураника. Начин на који је принуда уређена Законом о пензијском и инвалидском осигурању (члан 24. и 25.), првенствено штити интересе Фонда ПИО, односно текућих корисника средстава Фонда. Стварни власник новца може и да не добије нето плату, а да послодавац мора да уплати допринос за пензијско осигурање. Оваквим одредбама потпуно се дерогира стварна економска функција бруто плате у тржишном систему привређивања.

Према Закону о раду, послодавац је третиран као "обвезник" свих исплата везаних за платање рада. Разумљиво, он ће бити заинтересован да свака исплата буде што је могуће мања. На другој страни, кроз Закон о раду запослени није постављен као обвезник доприноса, те је његов интерес првенствено везан за максимизирање нето плате. Са аспекта Закона о доприносима, послодавац није обвезник доприноса. Из овога је очито да обавеза платања доприноса нема уједначен правни третман у различитим законима РС. Исто тако, очито је да су и послодавац и запослени стимулирани да доприносе третирају као трошак који их ограничава у остваривању властитих економских циљева. То је и логично, јер не постоји директна веза ни послодавца, а ни запосленог са обимом и квалитетом услуга које се нуде за новац платен на име доприноса. Иако се чине напори да се реформисањем пензионог и здравственог осигурања успостави директна релација између износа уплатених доприноса

²⁷ Службени гласник РС, бр. 51/01

²⁸ Према члану 6. Закона о Пореској управи, послодавац је, у смислу уплате доприноса, само порески посредник. Било би логично да се у законима који су усвојени после Закона о Пореској управи улога послодавца у обрачуну и уплати пореза по одбитку на доходак запослених и доприноса назива правим именованом: "порески посредник".

и права која настају по основу тога, систем још увијек претежно функционише као солидарни систем осигурања, те је разумљива недовољна заинтересованост запослених за бруто плату као пуну цијену њиховог рада.²⁹

Закон о порезу на добит³⁰ признаје одбитак бруто плата као трошкове рада и то у укалкулисаном износу. Закон о порезу на доходак³¹ у основи подразумева "бруто концепт", мада су неке његове одредбе, да би систем могао функционисати, прилагођене за примјену у складу са важећим уговорима о раду. Закон о порезу на доходак на јединствен начин утврђује опорезивање дохотка од запослења и од самосталне дјелатности. Међутим, због "нето концепта" у уговорима о раду, у стварности се на доходак од запослења примјењује "нето концепт", а на доходак од самосталне дјелатности и друге дохотке "бруто концепт". Као посљедица овога настаје неједнако пореско оптерећење дохотка од запослења и доходака из других извора. Иако је стопа пореза иста, мјешање "бруто" и "нето концепта" доводи до разлика у пореским основицама, тако да је доходак од запослења оптерећен нижом реалном пореском стопом од доходака из других извора (види табелу 2. у прилогу).

Претходна анализа показује неуједначено третирање бруто и нето плате са аспекта послодаваца и запослених кроз различите законе у РС. Формално гледајући, може личити да то није важно. Међутим, са аспекта економске мотивације која настаје поводом тога на страни послодаваца и запослених проблем је врло значајан. Видјели смо да кроз Закон о раду и Закон о доприносима ни послодавац, а ни запослени нису економски мотивисани да се повећавају и уплаћују доприноси.³² Због тога се управо и дешава честа коалиција послодаваца и запослених о подцјењивању основице за обрачун обавеза по основу доприноса. Исто тако, такав формални третман доприноса подстиче склоност и послодаваца и радника за заснивање "рада на црно". Поред тога, амбијент за вођење економске политике није погодан у таквим условима. Због неуједначеног третмана, иста мјера може се тумачити и као подстицај и као рестрикција, зависно са аспекта ког закона се приступа. Ако запослени нису заинтересовани за бруто плату, што је управо случај у РС, проблем висине доприноса који се плаћају постаје првенствено проблем владе и корисника новца из фондова, с једне стране, и послодаваца, с друге стране. Корисници новца из фондова су, углавном, пензионери и здравствене институције. Да би постојао интерес запослених за бруто плату, односно дио који се издваја за доприносе, неопходно је да они стичу права на јавне услуге фондова пропорционално величини новца који су из бруто плате одвојили у фондове. Међутим, систем пензијског осигурања који функционише на бази генерацијске солидарности ("пау ас уоу го") и здравственог осигурања који функционише на бази социјалне солидарности, раздвојио је уплате у фондове и права која се стичу по основу њих. Дакле, у томе треба тражити кључни разлог због чега не постоји већи интерес запослених за бруто плату као предмет уговарања са послодавцем. Доминација "нето концепта" у уговарању плата између послодаваца и запослених у РС је логична посљедица система у коме права на јавне услуге фондова нису пропорционална маси уплатеног новца у фондове. Ако не постоји економска мотивација за функције бруто плате, запослени и послодавци ће доприносе доживљавати као порез на плату и настојати да избјегну његово плаћање. Ригорозне мјере контроле обрачуна и уплате доприноса могу бити контрапро-дуктивне и креирати

²⁹ На примјер, ако послодавац не уплати допринос за здравствено осигурање у предвиђеном року, запосленом ће бити ускраћено право на коришћење "бесплатних" здравствених услуга ("не може овјерити књижицу"). Међутим, када послодавац уплати заостале обавезе, новац који се односи на осигурање у периоду у коме је осигуранику било ускраћено право на бесплатне здравствене услуге неће бити враћен осигуранику. Дакле, новац уплаћен за осигурање се троши независно од осигураника, односно независно од тога да ли је осигуранику дата или није дата услуга.

³⁰ Службени гласник РС, бр. 91/06

³¹ Службени гласник РС, бр. 91/06

³² То је вјероватно и био разлог због кога се законодавац определијелио да чланом 26. Закона о пензијском и инвалидском осигурању и чланом 80. Закона о здравственом осигурању да овлашћење Фонду пензијског и инвалидског осигурања, односно Фонду здравственог осигурања, да врше контролу обрачунавања и плаћања доприноса за пензијско и инвалидско осигурање, односно здравствено осигурање, мада та надлежност припада Пореској управи према Закону о Пореској управи и Закону о доприносима.

неформални систем исплата плата, поготово што поводом тога постоји подударане интереса послодаваца и запослених.

3. Могућност злоупотребе "нето концепта"

У условима "незаинтересованости" запослених за бруто плату, како је већ поменуто, постоји могућност успостављања формалне или прећутне коалиције послодаваца и запослених о избјегавању платања доприноса и пореза. Суштина те коалиције односи се на избјегавање платања доприноса на стварно исплаћену нето плату запосленог. Послодавци пријављују Фонду пензијског и Фонду здравственог осигурања ниску нето плату као основицу за обрачун доприноса, односно нижу од стварно исплаћене нето плате.³³ При томе, дио нето плате се исплаћује запосленом у готовини ("кеш на руке") и не евидентира као исплата плате. На овај начин "штеди" се најмање 42% на износ извршених неевидентираних исплата плата. Запослени су често сагласни са овим начином платања јер су свјесни да ће на тај начин остварити већу стварну нето плату, што је њихов примарни мотив. Наравно, добитке партнера ове коалиције платају фондови, односно корисници њихових услуга.

Одакле новац за исплате "у кешу"? Постоји неколико метода "креирања" готовине за исплате неевидентираних плата. Прво, пословање са готовином није потпуно и досљедно уређено, тако да се дешава да дио готовине из промета буде употребљен за готовинске исплате неевидентираних плата. Нису ријетки случајеви да продавци дају попуст за платање у готовини. Тај попуст је цијена коју су они спремни платити да би се докопали алтернативне употребе готовине у односу на жирални новац. Ако су спремни да плате да би дошли до готовог новца, значи да са готовим новцем могу на бољи начин остварити своје мотиве него са жиралним новцем, мада је паритет жиралног и готовог новца 1:1. Друго, платањем пореза на добит предузећа послодавац може доћи до готовине која има легално поријекло, а која није опорезована као доходак физичког лица.³⁴ Овим новцем се обично исплаћују плате радника запослених "на црно", разлике у платама на које нису обрачунати порез и доприноси, набавља роба на "црном тржишту" за даљу продају, те исплаћују "премије" власницима ("у сјенци") који немају статус запослених у предузећу.

4. Нужност преласка на "бруто концепт"

Иако у РС није проблем пронаћи саговорнике који су мишљења да је "нето концепт" добар и да га не треба мијењати, претходна анализа јасно је показала да постоји већи број разлога због чега је неопходно пријећи на "бруто концепт". Ево неких основних разлога:

а) Законом о порезу на добит послодавцу се признаје као трошак рада бруто плата, на исти начин као и сваки други трошак, тако да је логично, а и рачуноводствено прецизније, да уговор о раду, по основу кога настаје трошак рада, буде закључен на пуни износ цијене рада.

б) Реформе пензијског и здравственог осигурања у РС непроводиве су без успостављања непосредније међузависности између уплата доприноса и права на јавне услуге која настају по основу тих уплата. Неопходно је "ујединити" уплате у фондове и права која из њих

³³ На примјер, на основу узорка од 68155 запослена који су примили плату у фебруару 2007. године у РС, може се закључити да је преко 70% запослених пријављено на нето плату нижу од просјечне, а преко 90% на нето плату нижу од 1000 КМ. Чак 99% запослених пријављено је на нето плату мању од 2000 КМ. У истом мјесецу потрошачка корпа у РС износила је 477.81 КМ. Око 65% запослених пријављено је на нето плату мању од износа потрошачке корпе. Подсјетимо, потрошачка корпа укључује вриједност само прехранбених производа за просјечну породицу у току једног мјесеца. Дакле, у њој нема одјеће, обуће, козметике, аутомобила, становања, путовања, излазака у кафане... Објашњење да је већа потрошња само привилегија шачице богатих није потпуно убједљиво: шачица богатих не може правити толику гужву у саобраћају, заузети мјеста у толиким кафанама, покуповати сву гардеробу по бутицима, попити толико пића, намазати на себе сву скупу козметику... Већ површна анализа показује да нешто није уреду са нашим начином исказивања доходака (види табелу 1. у прилогу студије).

³⁴ Закон о порезу на доходак не предвиђа опорезивање дохотка физичког лица који потиче од камата на штедне улоге, дивиденди, добити и капиталних добитка на тржишту капитала.

настају. Кроз бруто плату, као предмет уговора о раду, запосленом се омогућује да буде мотивисан да подржи реформисане институције пензијског и здравственог осигурања, да буде више заинтересован за њихов рад и развој демократског надзора над јавном потрошњом.

в) Садашња ситуација доводи до стварања тржишно неприхватљивих коалиција између уобичајених субјеката преговарања о платама: послодаваца, синдиката и државе. Да би се обезбиједио тржишно пожељан утицај на понуду и тражњу рада, те цијену рада као битан параметар функционисања цијеле привреде, неопходно је успоставити природну мотивацију преговарачке структуре. "Бруто концепт" ће брзо и једноставно елиминисати неприродне коалиције у преговарачком процесу. Свака од преговарачких страна попримиће аутентичну мотивацију и идентитет.

г) За функционисање тржишта рада неопходно је да се успостави супротстављеност интереса послодаваца и запослених поводом бруто плате. Бруто плата која се уговори у условима постојања супротстављености интереса послодавца и запосленог је тржишна цијена која представља реалан параметар за економску политику и стратегију развоја и функционисања институција пензијског и здравственог осигурања.

д) У земљама тржишне привреде бруто плата је предмет уговарања између послодаваца и запослених. Због тога је уобичајено да се подразумијева да је бруто плата основица обрачуна доприноса, односно да одређена стопа доприноса подразумијева бруто плату као основицу. Међутим, у РС то није случај. У јавности је познато да је у РС збирна стопа доприноса 42%. То често дезорјентише стране инвеститоре, стварајући погрешну представу о већој оптерећености плата доприносима него што је у развијеним западним земљама или у неким земљама транзиције. Збирна стопа доприноса, прерачуната на бруто плату, износи 27.6%.³⁵ Ово је податак чије економско значење страни инвеститори у потпуности разумију. Исто тако, ово је податак који доноси низ предности за РС у очима страних инвеститора. Дакле, и због афирмисања предности инвестирања у РС неопходно је пријећи на "бруто концепт" како би начин формирања цијена фактора производње и исказивања трошкова били упоредиви са економски напредним земљама свијета.

5. Шта треба промијенити?

Претходна анализа је показала да у РС не постоји јединствено одређење око примјене "бруто" или "нето" концепта. Различита законска и подзаконска рјешења директно се позивају или подразумијевају један од концепата. Такође, видјели смо да то није технички избор, него важан параметар у мотивацији послодаваца, запослених и владе, као и важна детерминанта избора мјера економске политике и мјерило њеног успјеха. У тржишној економији све предности су на страни "бруто концепта". Најгора опција је мјешавина концепата, што је управо обиљежје стања у РС. Ова чињеница додатно чини проблем озбиљнијим и захтијева синхронизовану акцију промјене и хармонизације неколико важних прописа у РС.

Наша анализа је показала да треба извршити промјене сљедећих прописа:³⁶

1. Правилника о обрасцима уговора о раду,
2. Закона о доприносима,
3. Закона о пензијском и инвалидском осигурању,
4. Закона о здравственом осигурању,

³⁵ Ова стопа је еквивалент стопи од 42% на нето плату под претпоставком да су основице доприноса и пореза на доходак исте. Како је Законом о порезу на доходак из 2006. године промијењена основица пореза на доходак, односно уведен неопорезиви дио дохотка и маргинална стопа пореза, прерачуната стопа доприноса са нето на бруто плату неће бити иста за сваки ниво плате. То је разлог више због чега треба трагати за рјешењем које ће бити функционално досљедно.

³⁶ Не искључујемо могућност да се укаже потреба за промјеном још неких прописа, које овдје нисмо анализирали, али вјерујемо да су претходно дата општа објашњења зашто су потребне промјене и у ком правцу оне треба да се одвијају, чиме је створен оквир за потпун прелазак на «бруто концепт».

5. Закона о порезу на доходак,
6. Општег колективног уговора и
7. Одлуке о најнижој плати.

6. Како треба промијенити прописе?

6.1. Правилник о обрасцима уговора о раду. Није уобичајено да се тако важна одлука као што је избор основице и концепта обрачуна доприноса и пореза уређује подзаконским актима. Правилник о обрасцима уговора о раду (УР-1) обавезује да се плата уговара у нето износу, мада на основу Закона о раду постоји једнако аргумената да се тврди да то може бити и бруто плата. Како то није техничко питање примјене Закона, најисправније би било у Закон о раду, у члан који прописује форму и садржај уговора о раду, додати, у тачки која обавезује да уговор садржи податке о плати, ријеч "бруто".³⁷ То би створило обавезу да и Правилник о обрасцима уговора о раду буде промијењен, односно да се у тачки 5. ријеч "нето" замијени у ријеч "бруто".³⁸ Међутим, ако се не жели улазити у промјене Закона о раду, ефекат се може постићи и промјеном само тачке 5. Правилника на начин како је управо описано. Ове промјене подразумевају јединствен начин утврђивања бруто плате која је еквивалент затеченим уговореним нето платама за све запослене у РС. Да би се то обезбиједило, Влада РС би требала донијети Уредбу о начину прерачунавања затечених нето плата на бруто плате.³⁹ Овом уредбом би се створила обавеза послодавцима да у одређеном периоду прерачунају постојеће нето плате на бруто износ и да утврђени бруто износ користе као полазну основу за обрачун доприноса и пореза на доходак. Садашњи концепт нето плате је, де факто, нето доходак послије платања пореза, што није уобичајен модел у тржишним привредама. На другој страни, видјели смо, за предузетнике вриједи модел нето дохотка прије платања пореза. Ово двоструко тумачење основице, на основу истог закона, треба елиминисати. Уредба о којој је ријеч би управо извршила хармонизацију пореске основице пореза на доходак за доходак од запослења и за доходак од самосталне дјелатности. Полазећи од нето плате из затечених уговора о раду, бруто плата за нови уговор о раду утврдила би се на основу слиједеће формуле:

$$\text{Бп} = \text{Нп} + \text{До} + \text{Пд}$$

Дакле, бруто плата (Бп) би се добила као збир нето плате из садашњег уговора о раду (Нп), доприноса (До) обрачунатих на садашњу нето плату (дакле, $\text{Нп} \times 0.42 = \text{До}$) и пореза на доходак (Пд) обрачунатог на садашњу нето плату.

6.2. Закон о доприносима. Закон о доприносима исправно третира обвезника доприноса и, с тог аспекта, полази од "бруто концепта". Међутим, за основицу обрачуна узима нето плату, због чега су и стопе релативно више. Да би се прешло на потпун "бруто концепт", требало би промијенити чланове 8 и 9, односно ријечи "нето плата" и "нето приходи" замијенити ријечима "бруто плата" и "бруто приходи". Највећу промјену у Закону о доприносима требало би извршити у члану 11. Повећање основице доприноса кроз измјену чланова 8. и 9. подразумева прерачунавање постојећих стопа доприноса за примјену на бруто плату. Међутим, због неуједначеног релативног оптерећења плата порезом на доходак и због постојања неопорезивог дијела дохотка, јединствене прерачунате стопе не би биле неутралне са аспекта прихода фондова или оптерећења пореског обвезника. Прерачунавање

³⁷ Нпр., у члану 19. тачка 5. иза редног броја 5. требало би додати ријеч " бруто" (Закон о раду, пречишћени текст, Службени гласник РС, бр. 55/07).

³⁸ Наравно, прелазак са "нето" на "бруто" концепт подразумева да се изврше промјене код свих прихода који се исплаћују у нето износу (дакле, не само плате!), а имају карактер личног примања, односно улазе у основицу за обрачун доприноса и пореза на доходак.

³⁹ Ако би се ишло на измјене Закона о раду кроз које би се регулисала обавеза закључивања уговора о раду са бруто платом, могло би се предвидјети доношење Правилника о прерачунавању нето на бруто плате, тако доношење Уредбе не би било потребно.

на неутралној основи би било непрактично за примјену и, вјероватно, било скупље него што су ефекти прелијевања доходака. Међутим, како циљ реформе није техничка страна проблема (чисти прелазак на "брuto концепт"), него позитивни ефекти економски утемељене мотивације преговарачких позиција запослених, послодаваца и владе, промјене Закона о доприносима треба ускладити са циљевима промјена. Због врло тешких проблема са обезбјеђивањем новца за финансирање фондова, а првенствено Фонда ПИО, било би мудро промјене Закона о доприносима искористити за постављање ефикасније прерасподјеле новца који запослени издвајају из своје бруто плате. Већ неколико година Влада РС, поред редовних трансфера, врши додатне трансфере новца из буџета РС у Фонд ПИО, како би обезбиједила исплату пензија, те у Фонд здравственог осигурања. Промјене већег броја закона могу се искористити за успостављање нових токова новца од запослених према буџету и фондовима. На крају ове студије објаснићемо модел којим би се то постигло.

6.3. Закон о пензијском и инвалидском осигурању. Промјене Закона о пензијском и инвалидском осигурању треба да буду усмјерене у четири правца: (1) промјену обвезника доприноса; (2) промјену основице доприноса за пензијско и инвалидско осигурање; (3) спајање токова плата и доприноса и (4) одрицање Фонда ПИО од казних и контролних мјера. У члану 22. Закона треба прецизирати да је обвезник доприноса осигураник, односно запослени, а послодавца третирати као пореског посредника. За основицу треба узети бруто плату (промијенити члан 77). Исто тако, економски је нелогично захтијевати да обвезник (или посредник) плати доприносе прије него је остварио доходак из кога се плата допринос, тако да треба промијенити члан 25, како би се обезбиједила подударност тока плате и доприноса. Ако би се обезбиједиле претходне промјене, било би логично и да се Фонд ПИО одрекне контролне функције (члан 26) и препусти то Пореској управи. Сагласно таквом приступу, наплата затезне камате на доспјеле обавезе смјестила би се у оквиру облигационих односа, а не пензијског осигурања. Фонд ПИО би се нашао, вјероватно, у много бољој позицији ако би захтијевао извјештавање од надлежних специјализованих институција о наплати прихода, него да сам преузима њихове функције.

6.4. Закон о здравственом осигурању. Промјене овог закона требале би се одвијати у истом смијеру као и Закона о пензијском и инвалидском осигурању, с тим што би се, поред осталог, Фонд здравственог осигурања морао одрећи и ревизорске функције. Фонд ПИО и Фонд здравственог осигурања, ако би промијенили однос према обвезнику и основици за обрачун доприноса, били би отворенији за реформе које ће бити неминовно провести у оба фонда. "Интегрирање" осигураника и обвезника у једно лице и успостављање подударности тока бруто плате и доприноса, основе су модерног пензијског и здравственог система.

6.5. Закон о порезу на доходак. Овај закон полази од укупног прихода из кога се нето доходак добија умањењем за износ неопходних трошкова за стицање и очување прихода. Досљедну примјену "брuto концепта" у овом закону ремети дефиниција нето плате из подзаконских аката Закона о раду. Ако би се у тим прописима полазило од бруто плате као предмета уговарања између запосленог и послодавца, примјеном дефиниције нето прихода из члана 2. став 3. Закона о порезу на доходак, добила би се основица за обрачун пореза на доходак која изворно припада "брuto концепту". У односу на сада примјењивану основицу, нова основица би била виша јер би представљала износ прије опорезивања, док садашња основица представља износ послје опорезивања. Садашњи модел опорезивања дохотка од запослења само се формално зове порез на доходак, а у стварности функционише као класични модел пореза на плату који плата послодавац. Уговори о раду закључени на бруто плате омогућили би истинско функционисање пореза на доходак из прихода по основу запослења. Истина, нова основица би била већа од сада примјењиване, те би задржавање постојећих стопа довело до прерасподјеле на штету запослених, а у корист државе. Тај проблем може се ријешити смањењем пореских стопа. То подразумеива промјену члана 4.

став 2. и став 3. Стопу од 10% у члану 4. став 2. треба смањити на 6%, а стопу 15% у члану 4. став 3. треба смањити на 9%.⁴⁰

Ако би се сви наведени прописи мијењали у овдје објашњеном правцу, измјене Закона о порезу на доходак могле би бити згодна прилика да се постави јаснија линија између "бруто" и "нето" дохотка. Тиме би Закон о порезу на доходак РС био јаснији страним инвеститорима, а био би једнако практичан за примјену. Иако дефиниција дохотка, садржана у Закону о порезу на доходак, задовољава услове за примјену "бруто концепта", неки чланови својим позивањем на "нето доходак" могу изазвати забуну код пореских обвезника. Како је ријеч о опорезивању дохотка, требало би се ограничити на дефиницију опорезивог дохотка, као општу дефиницију за све врсте дохотка и за све пореске обвезнике. У складу с тим, опорезиви доходак би представљао разлику укупног прихода и трошкова неопходних за његово остваривање и очување у датом обрачунском периоду. На другој страни, за сваку врсту дохотка дефинисало би се који приходи улазе у укупан приход, односно који се трошкови признају као одбитне ставке, приликом утврђивања дохотка. На овај начин би се избјегло различито утврђивање и опорезивање дохотка од запослења и дохотка од самосталне дјелатности. Суштина ове промјене била би у томе да би предмет опорезивања постао "бруто доходак", односно доходак прије опорезивања, а "нето доходак" би био доходак послвије опорезивања, односно величина која у цјелини припада физичком лицу, односно није оптерећена било каквим дуговима или обавезама. Тренутно се та два концепта мијешају, изазивајући нејасноће и неједнако опорезивање на основу истог Закона.

Такође, измјене Закона о порезу на доходак могле би бити повод да се нека подручја опорезивања дохотка поставе досљедније. Подсјетимо, европске директиве о порезима подразумијевају опорезивање камата на штедне улоге, дивиденди, учешћа у профиту и капиталних добитака остварених на тржишту капитала. У јавној расправи о Нацрту закона о порезу на доходак преовладало је мишљење да у овој фази треба избјећи опорезивање тих доходака, јер би то могло дјеловати дестимулативно на конституисање одређених тржишта (нпр. тржишта капитала). Међутим, развој догађаја потврдио је да опорезивање остварених доходака није снажан демотивирајући фактор за власнике доходака. Околности у којима се тешко остварује доходак или га је немогуће остварити далеко снажније дестимулишу пореске обвезнике на стицање дохотка. У овом тренутку, требало би поново актуелизовати опорезивање доходака од камата, дивиденди, профита и капиталних добитака са тржишта капитала, како би се постигла уједначена пореска оптерећеност свих видова дохотка (унутрашња хармонизација опорезивања дохотка). На тај начин наш порески систем био би потпуније компатибилан са европским.

6.6. Општи колективни уговор. Општи колективни уговор би такође требао директно да се позива на бруто плату и да у свим одредницама подразумијева бруто плату. Кроз овај документ требала би бити видљива цјелина права запослених, обавеза које преузимају послодавци и пословног амбијента на тржишту рада који прихвата Влада.

6.7. Одлука о најнижој плати. Најнижу плату такође треба уговорати у бруто износу. Наравно, и на најнижу бруто плату би се платили доприноси. Послије умањења најниже бруто плате за износ доприноса остао би нето износ који, у складу са чланом 4. Закона о порезу на доходак, није опорезив.

Овдје предложене измјене прописа дате су под претпоставком да свака од промјена дјелује неутрално у односу на садашње стање прерасподјеле доходака. Међутим, има много разлога због којих се не може бити задовољно садашњом расподјелом доходака између запослених, послодаваца, фондова и државе. Због тога, ове промјене не би смјеле бити неутралне, него би требале бити прилика да се успоставе праведнији и стабилнији односи.

⁴⁰ Правилник о примјени Закона о порезу на доходак би морао претрпјети врло значајне промјене.

7. Нови модел обрачуна

Комплексном анализом закона, ефеката примјене закона, структуре буџетске потрошње, динамике промјене доходака, цијена и трошкова живота дошли смо до детерминанти које дефинишу модел праведније и стабилније прерасподјеле прихода који настају расподјелом бруто плате. При томе, ни једна од страна не би била оштећена, а многе конфликтне ситуације које сада постоје биле би уклоњене. У вођењу економских реформи ријетко се деси овакав сплет околности да се с неколико добро осмишљених промјена може унаприједити функционисање читавог система. Такву прилику треба искористити.

Основни параметри новог модела обрачуна нето плата, доприноса и пореза на доходак су:

1. **Бруто плата** (уговорена између послодавца и запосленог или прерачуната на основу нето плате из постојећег уговора о раду);
2. **Најнижа плата** утврђена Одлуком о најнижој плати, односно Општим колективним уговором. Најнижа плата била би утврђена у бруто износу од 330 марака, тако да би се, послје обрачуна доприноса свела на нето износ од 231 марку⁴¹. Нето плата до тог износа не би била опорезована порезом на доходак. Такође, 231 марка би била основица за обрачун умањења пореске основице из члана 9, став 1, тачка а), Закона о порезу на доходак.
3. **Збирна стопа доприноса од 30% на бруто плату** При томе, стопа доприноса за пензијско и инвалидско осигурање износила би 17.5%, стопа доприноса за здравствено осигурање 10.4%, стопа доприноса за осигурање од незапослености 0.7% и стопа доприноса за дјечију заштиту 1.4%.
4. **Стопа пореза на доходак** од 6% на доходак до четири просјечне годишње плате и 9% на годишњи доходак већи од четири просјечне годишње плате.

Примјер:

На дан 29. августа 2007. године радник А има уговорену нето плату у износу од 600 КМ, а радник Б нето плату у износу 2900 КМ. Претпоставимо да се од 1. септембра 2007. године прелази на "бруто концепт" у складу са описаним параметрима. Како ће изгледати обрачун плате, доприноса и пореза по одбитку за ова два радника по "нето" и "бруто" концепту?

Објашњење:

1. Прво треба садашње нето плате "превести" у бруто плате. Полазећи од нето плате из затечених уговора о раду, бруто плата за нови уговор о раду утврдила би се на основу слиједеће формуле:

$$Бп = Нп + До + Пд.$$

Дакле, бруто плата (Бп) би се добила као збир нето плате из садашњег уговора о раду (Нп), доприноса (До) обрачунатих на садашњу нето плату (дакле, $Нп \times 0.42 = До$) и пореза на доходак (Пд) обрачунатог на садашњу нето плату:

$Бп(А) = Нп + До + Пд = 600 \text{ КМ} + 252 \text{ КМ} + 39.5 \text{ КМ} = 891.5 \text{ КМ}$, при чему је $До = 600 \text{ КМ} \times 0.42 = 252 \text{ КМ}$ (нето плата помножена са збирном стопом доприноса на нето плату), а $Пд = (600 \text{ КМ} - 205 \text{ КМ}) \times 0.1 = 39.5 \text{ КМ}$ (10% нето плате умањене за неопорезиви дио).

⁴¹ Тренутна најнижа нето плата износи 205 КМ. Она је утврђена 21. марта 2006. године и предвиђено је да се примјењује у 2006. години. Предложено повећање од 26 марака ($205 \text{ КМ} + 26 \text{ КМ} = 231 \text{ КМ}$) представљало би 12.7% повећања, што је готово једнако расту трошкова живота у 2006. години, те се ово повећање може сматрати реално неутралним.

За радника Б процес израчунавања бруто плате је нешто компликованији, јер је потребно укључити двије стопе пореза на доходак. Као и у претходном случају, користићемо формулу:

$$\text{Бп(Б)} = \text{Нп} + \text{До} + \text{Пд} = 2900 \text{ КМ} + 1218 \text{ КМ} + (2900 \text{ КМ} - 2084 \text{ КМ}) \times 0.15 + (2084 \text{ КМ} - 205 \text{ КМ}) \times 0.1 = 2900 \text{ КМ} + 1218 \text{ КМ} + 122.4 \text{ КМ} + 187.9 \text{ КМ} = 4428.3 \text{ КМ}^{42}$$

- Послодавац и запослени закључиће нове уговоре о раду који гласе на бруто износ плате: за запосленог А 891.5 КМ (умјесто 600 КМ нето), а за запосленог Б 4428.3 КМ (умјест 2900 КМ нето).⁴³
- Код обрачуна доприноса и пореза на доходак, послије закључења уговора о раду на бруто износ, полазиће се од бруто плате. Нова збирна стопа доприноса је 30% на бруто плату. Укупни доприноси за запосленог А износиће: До = Бп x 0.3 = 891.5 КМ x 0.3 = 267.45 КМ, а запосленог Б:
До = Бп x 0.3 = 4428.3 КМ x 0.3 = 1328.49 КМ. Обрачун појединачних доприноса, по раније објашњеним стопама, приказан је у слиједећој табели:

Допринос	А: Бп = 891.5 КМ	Б: Бп = 4428.3 КМ
- за пензијско и инвалидско осигурање 17.5%	156.01	774.95
- за здравствено осигурање 10.4%	92.72	460.54
- за осигурање од незапослености 0.7%	6.24	31.00
- за дјечију заштиту 1.4%	12.48	62.00
Укупно доприноси	267.45	1328.49

- Одузимањем обрачунатих доприноса од бруто плате добије се доходак, односно плата прије опорезивања. Она је основица за обрачун пореза на доходак.
- Добијена мјесечна нето плата до износа од 231 КМ није опорезива, тако да се исплаћује запосленом у пуном износу. Нето плата од 231 КМ до 2084 КМ опорезује се по стопи од 6%, а мјесечна нето плата преко 2084 КМ по стопи од 9%. Обрачун пореза на доходак за запослене А и Б приказан је у слиједећој табели:

Опис	Запослени А	Запослени Б
Бруто плата	891.50	4428.30
- Обрачунати доприноси	-267.45	-1328.49
= Нето доходак (плата) прије опорезивања	624.05	3099.81
- Неопорезиви доходак 231 КМ	-231.00	-231.00
=Основица пореза по стопи од 6%	393.05	1853.00
Порез на доходак по стопи 6%	23.58	111.18
Основица пореза по стопи од 9%	0.0	1015.81
Порез на доходак по стопи од 9%	0.00	91.42
- Укупно порез на доходак	23.58	202.60
= Нето доходак (плата) послије опорезивања	600.47	2897.21

⁴² Износ од 2084 КМ представља границу за примјену стопе 10 и 15% у 2007. години. Дакле, на разлику (2900 КМ – 2084 КМ) примјењујемо стопу 15%, а на разлику (2084 КМ – 205 КМ) стопу од 10%. Збир два добијена износа пореза представља порез на доходак обвезника Б.

⁴³ Наравно, послодавац и запослени могу да се споразумију око начина "заокруживања" утврђеног износа бруто плате.

7. Запосленом А биће исплаћена нето плата од 600.47 КМ, а запосленом Б нето плата од 2897.21 КМ.⁴⁴

8. Ефекти новог модела

Да бисмо приказали ефекте новог модела обрачуна, те да бисмо илустровали у којој мјери он доприноси остваривању циљева увођења новог модела, извршићемо компарацију обрачуна по постојећем и обрачуна по новом моделу за запослене А и Б.

Опис	Запослени А			Запослени Б		
	Садашњи модел (С)	Нови (Н) модел	Разлика (Н – С)	Садашњи модел (С)	Нови (Н) модел	Разлика (Н – С)
Бруто плата	891.50	891.50	0	4428.30	4428.30	0
Доприноси	252.00	267.45	+15.45	1218.00	1328.49	+110.49
Неопорезиви дио	205.00	231.00	+26.00	205.00	231.00	+26.00
Порез, нижа стопа	39.50	23.58	-15.92	187.90	111.18	-76.72
Порез, виша стопа	0	0	0	122.40	91.42	-30.98
Порез, укупно	39.50	23.58	-15.92	310.30	202.66	-107.70
Нето плата	600.00	600.47	+0.47	2900.00	2897.15	-2.79

На основу поређења обрачуна по садашњем и предложеном новом моделу могу се извести слиједећи закључци:

а) трошкови рада остају исти, тако да је нови модел неутралан са аспекта оптерећења послодаваца, односно ефикасности пословања предузећа;

б) износ обрачунатих доприноса се повећава, првенствено за пензијско осигурање, чиме се стварају материјалне претпоставке за рјешавање низа отворених социјалних питања;

в) нето плата остаје непромијењена, тако да је нови модел неутралан и према запосленима;

г) порез на доходак се смањује у корист повећања издвајања за доприносе, чиме се повећава заинтересованост запосленог за трошење доприноса, а и држави ствара обавеза да одрицањем од фискалног оптерећења плата и реформисањем фондовске потрошње одређене дјелатности учини ефикаснијим.

Дакле, видимо да је предложени модел обрачуна неутралан на макроекономском нивоу. Наравно, он може бити подстицајан за запослене да, због уговарања плате у бруто износу, повећају интерес за начин потрошње новца за доприносе и да буду спремни да подрже реформе које ће омогућити директнију везу издвајања новца у фондове и услуга које фондови дају осигураницима. Реформисани фондови и јавне институције, у условима примјене новог модела, означавали би веће релативно располагање платом од стране запослених.

Како смо раније објаснили, циљ промјена је успостављање нове мотивације на макроекономском нивоу, те праведнија и економски стабилнија прерасподјела јавних

⁴⁴ До мањих одступања у односу на полазну нето плату (код запосленог А + 0.47 КМ, а код запосленог Б – 2.79 КМ) дошло је због заокруживања износа, те заокруживања стопа доприноса и пореза на доходак.

прихода. Нови модел не подразумијева прерасподјелу између послодаваца и запослених. Он је оријентисан на успостављање нове макроекономске прерасподјеле између државе, запослених и фондова. Какве би ефекте у тој области дао нови модел? Приказ је дат у табели која слиједи.

Компарација ефеката модела обрачуна доприноса и пореза на доходак за 2007. год			
Елементи	Садашњи модел (С)	Нови модел (Н)	Разлика (Н - С)
Годишње бруто плате	2,204,797,189	2,204,797,189	0
Годишњи доприноси, укупно*	624,413,782	661,439,157	37,025,375
Од тога:			
пензијско и инвалидско осигурање	356,807,876	385,839,508	29,031,632
здравствено осигурање	223,004,922	229,298,908	6,293,986
осигурање од незапослености	14,866,995	15,433,580	566,585
дјечија заштита	29,733,990	30,867,161	1,133,171
Порез на доходак, укупно	93,683,925	52,074,945	-41,608,980
Исплаћене годишње плате	1,486,699,482	1,491,283,088	4,583,606

* Овдје је приказана само процјена наплате доприноса по основу исплате текућих плата. Такође, у износ није укључена наплата доспјелих, а неизмирених обавеза из претходних периода.

Примјена предложеног новог модела обрачуна доприноса и пореза на доходак на нивоу Републике Српске дала би слиједеће ефекте:

(а) трошкови рада би остали непромијењени, односно реформа је неутрална са аспекта трошкова пословања и не би на било који начин, са своје стране, угрозила конкурентност предузећа и извршења буџета;

(б) укупни доприноси би се по основу примјене новог модела обрачуна повећали за око 6%. Ова стопа не укључује повећање које би настало као посљедица економског раста и индексације прихода;

(в) приходи свих фондова би се повећали, јер би дио пореза на доходак био прерасподијељен у корист доприноса;

(г) приходи Фонда ПИО би се повећали за преко 8% само по основу примјене новог модела обрачуна, јер би преко 78% раста доприноса било усмјерено у овај фонд;

(д) исплаћене нето плате би се благо повећале. Модел би створио услове да највећи дио створених ефеката на раст исплаћених плата буде усмјерен на раст исподпросјечних плата.

Прилози:

Табела 1.

Узорак као основа за пројекције: Број запослених према интервалу исплаћене нето плате у фебруару 2007.

Редни број	Нето плата, КМ	Број запослених	% од укупног броја	Кумуланта	Редни број	Нето плата, КМ	Број запослених	% од укупног броја	Кумуланта
0	1	2	3	4	0	1	2	3	4
1	1 - 205	2,694	3.95	3.95	28	2401 - 2500	43	0.06	99.42
2	201 - 250	1,628	2.39	6.34	29	2501 - 2600	52	0.08	99.49
3	251 - 300	24,559	36.03	42.38	30	2601 - 2700	39	0.06	99.55
4	301 - 350	5,442	7.98	50.36	31	2701 - 2800	36	0.05	99.6
5	351 - 400	3,827	5.62	55.98	32	2801 - 2900	21	0.03	99.63
6	401 - 450	3,143	4.61	60.59	33	2901 - 3000	34	0.05	99.68
7	451 - 500	3,368	4.94	65.53	34	3001 - 3100	18	0.03	99.71
8	501 - 550	3,818	5.6	71.13	35	3101 - 3200	19	0.03	99.74
9	551 - 600	3,285	4.82	75.95	36	3201 - 3300	15	0.02	99.76
10	601 - 700	4,301	6.31	82.26	37	3301 - 3400	22	0.03	99.79
11	701 - 800	2,777	4.07	86.34	38	3401 - 3500	15	0.02	99.82
12	801 - 900	2,170	3.18	89.52	39	3501 - 3600	14	0.02	99.84
13	901 - 1000	1,553	2.28	91.8	40	3601 - 3700	10	0.01	99.85
14	1001 - 1100	1,088	1.6	93.39	41	3701 - 3800	7	0.01	99.86
15	1101 - 1200	930	1.36	94.76	42	3801 - 3900	4	0.01	99.87
16	1201 - 1300	653	0.96	95.72	43	3901 - 4000	12	0.02	99.88
17	1301 - 1400	531	0.78	96.5	44	4001 - 4100	6	0.01	99.89
18	1401 - 1500	453	0.66	97.16	45	4101 - 4200	4	0.01	99.9
19	1501 - 1600	329	0.48	97.64	46	4201 - 4300	3	0	99.9
20	1601 - 1700	238	0.35	97.99	47	4301 - 4400	6	0.01	99.91
21	1701 - 1800	225	0.33	98.32	48	4401 - 4500	4	0.01	99.92
22	1801 - 1900	173	0.25	98.58	49	4501 - 4600	1	0	99.92
23	1901 - 2000	187	0.27	98.85	50	4701 - 4800	3	0	99.92
24	2001 - 2100	119	0.17	99.03	51	4801 - 4900	2	0	99.93
25	2101 - 2200	97	0.14	99.17	52	4901 - 5000	5	0.01	99.93
26	2201 - 2300	73	0.11	99.28	53	5001 и више	45	0.07	100
27	2301 - 2400	54	0.08	99.35	Укупно исплата:		68,155	100	

Табела 2.

Компарација обрачуна пореза на доходак од запослења и и на доходак од самосталне дјелатности, садашњи модел

Опис	а) Доходак од запослења	б) Доходак од самосталне дјелатности
0	1	2
УКУПАН ПРИХОД		
а) укупна годишња зарада	39,458	
б) укупан приход од дјелатности		39,458
УКУПНИ РАСХОДИ		
а) доприноси на нето плату (42%)	10,920	
б) трошкови пословања		10,920
НЕТО ДОХОДАК		
а) исплаћена нето плата	26,000	
б) укупан приход – укупни трошкови		28,538
ПОРЕЗ НА ДОХОДАК		
а) по стопи од 10%	1,986	
а) по стопи од 15%	552	
а) укупно порез на доходак	2,538	
б) по стопи од 10%		1,986
б) по стопи од 15%		622
б) укупно порез на доходак		2,608
ДОХОДАК ЗА ЛИЧНУ ПОТРОШЊУ		
а) исплаћено "на руке" запосленом	26,000	
б) остало послуже платана пореза		25,930
% ПОРЕЗА У ОДНОСУ НА ПРИХОД		
а) 2,538 : 39,458	6.4%	
б) 2,608 : 39,458		6.6%
% ПОРЕЗА У ДОХОТКУ "У РУЦИ"		
а) 2,538 : 26,000	9.76%	
б) 2,608 : 25,930		10.06 %

Табела 3.

Доприноси за пензијско осигурање као дио бруто плате, 2004. године

ЗЕМЉА	Стопа коју плата послодавац	Стопа коју плата запослени	Збирна стопа на бруто плату	ЗЕМЉА	Стопа коју плата послодавац	Стопа коју плата запослени	Збирна стопа на бруто плату
0	1	2	3	0	1	2	3
Бјелорусија	35	1	36	Мађарска	18	8	26
Узбекистан	31.6	2.5	34.1	Таџикистан	25	1	26
Украјина	32	2	34	Словенија	8.9	15.5	24.4
Пољска	16.3	16.3	32.6	Арменија	19.3	3	22.3
Румунија	22	9.5	31.5	Естонија	20	2	22
Молдавија	28	2	30	Црна Гора	9.6	12	21.6
Албанија	21.3	8.6	29.9	Србија	10.3	10.3	20.6
Киргистан	21.3	8.6	29.9	Хрватска	0	20	20
Азербејџан	27	2	29	Македонија	20	0	20
Бугарска	21.8	6.5	28.3	Турска	11	9	20
Грузија	27	1	28	БиХ - ФБиХ	5.3	12.6	17.9
Русија	28	0	28	БиХ - РС	0	15.8	15.8
Словачка	21.6	6.4	28	Казахстан	0	10	10
Чешка	19.5	6.5	26				

Извор: *Labor Market Update: The Role of Industrial Relations*, Document of the World Bank, Report No. 32650-BA, December 2005, p. 94.

Консолидовани извјештаји

(припремиле: Александра Регоје, макроекономиста у Одјељењу, и Мирела Кадих, помоћник истраживача)

Напомена за табелу 4

Консолидовани извјештај укључује:

- приходе од индиректних пореза које прикупља Управа за индиректно опорезивање на Јединствени рачун,
- трансфере са Јединственог рачуна УИО за сервисирање вањског дуга,
- трансфере са Јединственог рачуна УИО за финансирање Брчко Дистрикта, кантона, општина и Дирекција за путеве,
- приходе буџета Босне и Херцеговине са Јединственог рачуна УИО,
- приходе и расходе буџета Федерације БиХ,
- приходе и расходе буџета Републике Српске.

Напомена за табелу 5

1. Консолидовани извјештај укључује:

- приходе и расходе буџета БиХ
- приходе и расходе буџета Брчко дистрикта
- приходе и расходе буџета РС
- приходе и расходе буџета ФБиХ
- приходе и расходе буџета кантона

2. У извјештај је укључена амортизација вањског дуга

3. Подаци нису у потпуности упоредиви са претходном годином ради издвајања Фонда здравственог осигурања из Владе Брчко дистрикта као самосталне финансијске институције.

Напомена за табелу 6

1. Консолидовани извјештај укључује:

- приходе и расходе буџета ФБиХ
- приходе и расходе буџета кантона ФБиХ
- приходе и расходе буџета општина ФБиХ .

2. У Извјештај је укључена амортизација вањског дуга.

3. Процијенјени су подаци за сљедеће општине: Дрвар, Равно, Купрес (сви мјесеци); Томиславград (7 и 8);

Напомена за табеле 7, 8, 9, 10 и 11

Консолидовани извјештај укључује:

- Приходе и расходе буџета кантона
- Приходе и расходе буџета припадајућих општина

БиХ: ентитети, ЈР, I-X 2007

		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	Q1	Q2	Q3	Q4	Укупно
1	Текући Приходи	348,5	337,5	403,3	393,5	444,2	430,2	569,9	483,5	429,8	489,4	1089,3	1267,9	1483,2	489,4	4329,9
11	Порезни приходи	338,3	318,9	378,0	372,8	425,9	413,2	459,9	458,7	410,4	461,3	1035,2	1212,0	1329,0	461,3	4037,5
111	Индијектни порези (и средства са ЈР)	321,0	296,5	339,4	356,4	407,8	393,9	439,4	441,7	394,3	444,1	957,0	1158,1	1275,3	444,1	3834,5
	ПДВ	202,5	182,6	203,8	207,2	246,8	247,1	272,1	265,8	245,9	272,5	588,9	701,2	783,8	272,5	2346,3
	ПДВ на увозе	126,6	144,9	180,5	184,9	197,4	188,8	207,2	207,3	189,9	221,2	452,0	571,1	604,3	221,2	1848,7
	ПДВ обавеза према ПДВ пријавама	111,6	82,4	81,4	90,9	96,1	99,1	109,8	107,2	108,9	108,7	275,4	286,1	325,9	108,7	996,2
	ПДВ према аутоматском разрезу од стане УИО	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1		0,1	0,0	0,1	0,0	0,1	0,1	0,2	0,0	0,4
	ПДВ једнократне уплате	0,2	0,4	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,8	0,2	0,2	0,1	1,3
	Остало	0,9	0,9	1,3	1,1	1,2	1,5	1,0	0,5	1,2	0,9	3,1	3,8	2,7	0,9	10,5
	Поврат ПДВ	-36,9	-46,1	-59,6	-69,8	-48,0	-42,3	-46,1	-49,2	-54,2	-58,5	-142,6	-160,2	-149,6	-58,5	-510,8
	Царине	35,2	41,5	52,1	52,9	58,4	53,6	58,7	60,2	56,3	65,6	128,9	164,9	175,2	65,6	534,6
	Порез на промет	0,7	1,5	0,8	1,1	0,9	0,7	0,9	1,0	1,1	1,4	2,9	2,6	3,0	1,4	10,0
	Акциза	68,3	57,4	68,0	78,8	83,3	76,8	88,4	94,9	73,9	85,0	193,7	238,9	257,2	85,0	774,8
	увозни пр.	53,7	47,5	54,2	64,7	65,5	61,3	70,3	75,3	61,9	71,1	155,4	191,5	207,5	71,1	625,5
	у земљи	14,6	9,9	13,8	14,1	17,8	15,5	18,1	19,6	12,0	13,9	38,3	47,4	49,7	13,9	149,3
	Путарина	13,7	11,9	13,8	16,3	17,0	14,8	18,1	18,8	15,8	17,5	39,5	48,1	52,6	17,5	157,8
	Остало	1,0	2,0	1,4	1,1	1,9	1,6	1,4	1,3	1,5	2,4	4,4	4,5	4,2	2,4	15,5
	Остали поврати	-0,5	-0,4	-0,5	-1,0	-0,5	-0,7	-0,2	-0,3	-0,2	-0,4	-1,3	-2,1	-0,7	-0,4	-4,5
112	Директни порези	17,2	22,4	38,6	16,4	18,2	19,3	20,5	17,1	16,2	17,2	78,2	53,9	53,7	17,2	203,0
	Порези на доходак и добит	6,2	12,6	27,5	5,3	7,3	8,7	8,6	6,2	6,0	6,1	46,3	21,3	20,9	6,1	94,5
	Остали порески приходи	11,0	9,8	11,1	11,1	10,9	10,6	11,8	10,8	10,1	11,1	31,9	32,6	32,8	11,1	108,5
12	Непорезни приходи	10,0	18,4	25,1	20,2	18,1	16,8	109,9	24,5	19,1	27,8	53,5	55,1	153,6	27,8	290,0
13	Остали приходи	0,0	0,0	0,1	0,1		0,1	0,0		0,0	0,1	0,1	0,2	0,0	0,1	0,4
14	Донације/грантови	0,0		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		0,1	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2
15	Трансфери виших нивоа	0,2	0,1	0,1	0,4	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,1	0,5	0,6	0,5	0,1	1,8

2	Текући Расходи	256,1	316,7	353,6	376,3	413,7	454,3	447,2	421,6	426,6	464,2	926,4	1244,3	1295,4	464,2	3930,3
21	Текући издаци	34,5	50,2	54,7	54,5	55,6	87,1	42,7	56,4	68,0	76,3	139,4	197,2	167,1	76,3	580,0
211	Плаће и накнаде	30,4	45,1	46,0	44,4	45,6	75,0	32,5	48,1	50,1	54,5	121,5	165,0	130,7	54,5	471,7
212	Издаци за материјал и услуге	4,1	5,1	8,8	10,1	10,0	12,1	10,3	8,3	17,8	21,8	17,9	32,2	36,4	21,8	108,3
22	Грантови/Социјални трансфери/Субвенције	14,3	46,3	51,9	53,6	87,5	81,8	77,0	61,2	70,7	75,4	112,4	222,8	208,9	75,4	619,6
	Трансфери домаћинствима	10,7	38,0	40,2	40,1	74,6	59,9	59,2	44,4	44,9	47,1	88,9	174,6	148,5	47,1	459,1
	Трансфери организацијама/институцијама	0,9	1,8	1,1	4,7	4,1	11,0	8,3	4,5	3,2	8,7	3,8	19,9	16,1	8,7	48,6
	Субвенције	2,7	6,5	10,6	8,7	8,8	10,9	9,4	12,3	22,6	19,5	19,7	28,4	44,3	19,5	111,9
23	Плаћање камате	0,3	19,6	3,5	4,7	12,3	22,0	0,4	12,8	11,5	5,2	23,5	39,1	24,7	5,2	92,5
24	Остали издаци/потрошња/трансфери	2,5	10,8	7,6	19,3	17,1	31,3	47,9	23,1	22,2	11,7	21,0	67,6	93,3	11,7	193,6
25	Трансфери са ЈР	201,8	173,8	207,3	233,2	226,1	213,9	260,8	248,2	229,7	264,1	582,8	673,1	738,7	264,1	2258,7
	од чега: Буџет БиХ	46,2	44,0	46,2	67,6	54,1	51,6	54,1	56,6	49,2	56,6	136,5	173,3	159,8	56,6	526,3
	од чега: ФБиХ / кантони, општине, Дирекција за цесте	119,2	97,0	128,3	127,2	134,4	122,1	159,4	147,4	138,7	152,2	344,4	383,8	445,5	152,2	1326,0
	од чега: РС / градови, општине, ЈП "Путеви РС"	25,8	23,7	22,2	27,7	25,5	28,1	33,6	30,6	29,2	40,6	71,7	81,3	93,4	40,6	287,0
	од чега: Брчко	10,6	9,1	10,6	10,7	12,0	12,0	13,7	13,6	12,6	14,6	30,2	34,7	39,9	14,6	119,4
27	Трансфери кантонима, општинама и градовима	2,7	16,1	28,5	8,0	18,1	19,0	19,3	19,9	24,5	28,5	47,3	45,1	63,7	28,5	184,6
28	Нето позајмљивање*			0,0	3,0	-3,0	-0,7	-0,9		0,0	3,0	0,0	-0,8	-0,9	3,0	1,4
3	Нето набавка нефинансијских средстава	0,2	0,5	1,0	0,9	-7,9	29,0	20,0	16,3	5,3	28,9	1,8	22,0	41,7	28,9	94,4
4	Владин суфицит (+)/ дефицит(-) (1-2-3)	92,2	20,3	48,7	16,3	38,4	-53,1	102,6	45,5	-2,1	-3,7	161,1	1,6	146,1	-3,7	305,1
5	Нето финансирање**	-24,80	-11,3	-10,3	-9,9	-12,6	-31,8	-15,2	-4,8	-21,8	-10,0	-46,4	-54,3	-41,8	-10,0	-152,5

Табела 4.

БиХ, ентитети, кантони, I-IX 2007

		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	Q1	Q2	Q3	I-IX 2007
1	Приходи (11+12+13+14)	365.864.031	365.764.097	441.703.425	456.590.338	466.666.770	472.931.341	586.915.570	511.682.083	472.575.372	1.173.331.554	1.396.188.449	1.571.173.024	4.140.693.027
11	Приходи од пореза	331.283.490	323.182.088	384.673.392	381.698.247	419.852.717	412.528.346	442.588.982	458.201.360	421.868.175	1.039.138.969	1.214.079.311	1.322.658.517	3.575.876.797
	Порези на добит појединаца и предузећа	12.544.367	20.659.293	35.279.565	11.944.860	12.594.308	15.405.196	16.486.412	13.876.393	13.094.073	68.483.225	39.944.363	43.456.879	151.884.467
	Доприноси за социјалну заштиту (Брчко)	885.378	1.295.751	1.443.594	205.387	-3.458.698	-314.381	58.029	101.313	-20.227	3.624.723	-3.567.692	139.115	196.146
	Порези на плаће и радну снагу	19.415.095	20.527.455	23.334.679	24.872.495	24.061.042	24.573.194	27.848.026	25.742.689	25.094.903	63.277.230	73.506.730	78.685.618	215.469.578
	Порез на имовину	3.198.734	2.840.035	2.604.756	2.875.495	2.443.384	2.153.934	1.894.567	2.075.267	1.238.685	8.643.525	7.472.812	5.208.519	21.324.856
	Приходи од индиректних пореза*	294.474.565	276.367.428	318.006.051	340.717.809	383.171.156	369.638.144	394.916.382	414.862.130	380.877.288	888.848.043	1.093.527.108	1.190.655.800	3.173.030.952
	Остали порези	765.350	1.492.127	4.004.746	1.082.202	1.041.526	1.072.260	1.385.565	1.543.568	1.583.453	6.262.224	3.195.989	4.512.586	13.970.799
12	Непорезни приходи	31.751.067	39.858.923	53.795.385	44.976.955	45.172.812	54.812.047	140.978.673	51.618.231	47.857.736	125.405.374	144.961.814	240.454.639	510.821.828
13	Текуће потпоре (Грантови)	2.157.794	2.051.417	2.464.446	28.664.288	832.778	3.121.593	3.198.299	1.859.021	2.828.789	6.673.657	32.618.658	7.886.108	47.178.423
14	Остали приходи	671.681	671.669	770.203	1.250.848	808.463	2.469.355	149.616	3.472	20.672	2.113.553	4.528.666	173.760	6.815.979
2	Расходи (21+22+23)	243.355.194	284.730.544	311.219.879	351.238.558	393.009.184	490.495.419	413.862.671	382.664.672	429.584.711	839.305.617	1.234.743.161	1.226.112.054	3.300.160.832
21	Текући издаци	236.837.940	279.042.396	306.246.407	342.949.267	392.009.132	465.451.674	388.432.896	374.148.841	425.064.551	822.126.743	1.200.410.073	1.187.646.288	3.210.183.104
	Плаће и накнаде	141.997.276	145.154.787	150.948.711	159.698.233	167.675.725	213.017.927	153.657.712	168.786.847	178.119.027	438.100.774	540.391.884	500.563.586	1.479.056.244
	од чега: Бруто плаће	118.386.827	122.623.996	125.278.037	134.068.263	138.343.193	141.734.959	132.680.521	143.608.816	148.361.899	366.288.859	414.146.415	424.651.236	1.205.086.511
	од чега: Накнаде	23.610.449	22.530.791	25.670.674	25.629.969	29.332.532	71.282.968	20.977.191	25.178.030	29.757.128	71.811.915	126.245.469	75.912.349	273.969.733
	Доприноси послодавца и остали доприноси	7.823.503	7.745.142	8.293.336	8.750.853	9.268.724	13.859.325	8.132.968	9.922.241	10.466.545	23.861.981	31.878.901	28.521.755	84.262.637
	Издаци за материјал и услуге	22.174.691	29.517.224	31.927.012	36.388.806	34.776.455	36.490.712	36.573.823	36.699.364	48.758.686	83.618.926	107.655.973	122.031.874	313.306.773
	Грантови	61.350.280	81.740.117	109.140.085	133.299.164	167.837.019	180.001.708	189.261.630	145.865.643	175.671.181	252.230.483	481.137.892	510.798.453	1.244.166.827
	Издаци за камате и остале накнаде	3.492.189	14.885.126	5.937.263	4.812.212	12.451.209	22.082.003	806.763	12.874.746	12.049.111	24.314.579	39.345.424	25.730.621	89.390.623
22	Остали расходи	6.826.200	6.750.553	5.057.629	5.720.201	2.425.934	27.270.808	26.746.291	7.756.375	2.133.510	18.634.382	35.416.943	36.636.176	90.687.501
23	Нето позајмљивање*	-308.946	-1.062.405	-84.157	2.569.090	-1.425.881	-2.227.064	-1.316.517	759.457	2.386.651	-1.455.508	-1.083.855	1.829.590	-709.773
3	Нето набавка нефинансијских средстава	1.488.321	1.331.092	2.256.112	3.254.240	-1.291.753	25.810.385	25.208.910	26.088.978	14.810.003	5.075.524	27.772.871	66.107.891	98.956.287
4	Владин суфицит/дефицит (1-2-3)	121.020.517	79.702.460	128.227.435	102.097.540	74.949.339	-43.374.463	147.843.989	102.928.432	28.180.657	328.950.412	133.672.417	278.953.079	741.575.908
5	Нето финансирање**	-30.358.447	-7.240.853	-8.949.968	-10.024.049	-12.707.760	-31.853.221	-14.752.193	-4.864.036	-21.212.886	-46.549.268	-54.585.029	-40.829.115	-141.963.413

Табела 5.

ФБиХ, кантони, општине, I-VIII 2007

		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Q1	Q2	Q3	I-VIII 2007
1	Приходи (11+12+13+14)	252.894.702	248.020.089	286.785.128	286.407.818	326.580.180	327.299.335	435.618.148	360.470.365	787.699.918	940.287.332	796.088.514	2.524.075.764
11	Приходи од пореза	222.110.929	215.282.928	240.754.039	242.212.691	284.424.694	283.303.608	301.962.614	313.776.200	678.147.897	809.940.993	615.738.814	2.103.827.704
	Порези на добит појединаца и предузећа	12.676.263	16.340.042	12.463.198	8.202.952	8.237.117	11.186.839	11.856.369	10.027.506	41.479.503	27.626.908	21.883.874	90.990.285
	Порези на плаће и радну снагу	13.709.481	16.034.690	18.284.503	20.138.041	19.285.615	19.775.305	21.862.807	20.479.206	48.028.673	59.198.961	42.342.013	149.569.648
	Порез на имовину	6.507.873	8.433.224	5.382.359	6.361.152	7.485.619	6.586.689	6.914.015	8.543.116	20.323.457	20.433.460	15.457.131	56.214.047
	Приходи од индиректних пореза*	188.013.274	172.777.142	200.303.286	206.048.639	247.934.394	244.404.884	259.712.989	272.751.014	561.093.702	698.387.917	532.464.003	1.791.945.622
	Остали порези	1.204.039	1.697.831	4.320.692	1.461.907	1.481.949	1.349.891	1.616.435	1.975.358	7.222.562	4.293.747	3.591.793	15.108.103
12	Непорезни приходи	29.966.936	31.730.080	44.528.721	42.891.390	39.623.124	40.820.211	130.114.049	43.682.306	106.225.737	123.334.724	173.796.355	403.356.817
13	Текуће потпоре (Грантови)	722.064	768.723	1.251.087	1.042.012	2.178.969	2.360.329	2.032.127	2.645.108	2.741.874	5.581.310	4.677.235	13.000.419
14	Остали приходи	94.772	238.357	251.281	261.726	353.392	815.186	1.509.358	366.751	584.411	1.430.305	1.876.110	3.890.825
2	Расходи (21+22+23)	158.200.568	176.482.927	201.372.762	257.592.321	286.041.282	335.658.670	278.587.524	254.485.072	536.056.257	879.292.274	533.072.596	1.948.421.127
21	Текући издаци	156.904.608	175.021.147	198.745.879	256.274.006	282.452.436	334.514.867	277.456.451	251.525.818	530.671.634	873.241.309	528.982.269	1.932.895.212
	Плаће и накнаде	79.420.676	83.629.706	90.329.689	96.130.904	102.069.612	140.113.397	89.632.208	104.705.929	253.380.071	338.313.913	194.338.137	786.032.122
	од чега: Бруто плаће	63.523.479	67.917.171	71.287.370	77.077.935	80.180.049	93.384.607	73.273.480	85.975.776	202.728.021	250.642.591	159.249.255	612.619.867
	од чега: Накнаде	15.897.197	15.712.535	19.042.319	19.052.970	21.889.563	46.728.789	16.358.729	18.730.153	50.652.051	87.671.322	35.088.882	173.412.254
	Доприноси послодавца и остали доприноси	7.542.156	7.969.055	8.483.090	9.101.163	9.495.717	11.183.257	8.691.376	10.208.608	23.994.301	29.780.137	18.899.983	72.674.422
	Издаци за материјал и услуге	17.252.143	20.834.557	27.476.052	25.582.952	26.795.630	28.955.477	23.633.736	22.688.776	65.562.752	81.334.058	46.322.512	193.219.323
	Грантови	49.443.577	59.175.149	68.762.482	121.404.603	140.395.579	139.358.698	154.950.450	111.854.312	177.381.207	401.158.880	266.804.761	845.344.849
	Издаци за камате и остале накнаде	3.246.055	3.412.680	3.694.566	4.054.383	3.695.899	14.904.038	548.681	2.068.194	10.353.302	22.654.320	2.616.875	35.624.497
22	Остали расходи	1.552.156	2.516.075	2.669.580	1.666.511	1.960.749	2.720.577	1.535.624	2.200.941	6.737.811	6.347.837	3.736.565	16.822.213
23	Нето позајмљивање*	-256.196	-1.054.295	-42.697	-348.195	1.628.097	-1.576.774	-404.552	758.313	-1.353.188	-296.872	353.761	-1.296.299
3	Нето набавка нефинансијских средстава	2.786.224	548.132	5.925.553	-508.627	-991.429	26.909.839	24.181.153	22.617.485	9.259.909	25.409.782	46.798.638	81.468.329
4	Владин суфицит/дефицит (1-2-3)	91.907.910	70.989.030	79.486.813	29.324.125	41.530.326	-35.269.174	132.849.471	83.367.809	242.383.752	35.585.276	216.217.280	494.186.308
5	Нето финансирање**	-5.642.893	-5.818.713	-5.385.387	-6.888.699	-8.457.782	-26.140.944	-7.972.570	-3.490.101	-16.846.992	-41.487.425	-11.462.671	-69.797.088

Табела 6.

Сарајевски кантон, I – VIII 2007

		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Q1	Q2	Q3	I-VIII 2007	I-VIII 2006
1	Приходи (11+12+13+14)	55.893.808	57.221.329	65.488.877	61.101.230	63.224.733	64.285.552	75.339.148	66.349.482	178.604.014	188.611.515	141.688.630	508.904.159	467.937.040
11	Приходи од пореза	46.742.283	48.007.226	52.280.435	50.577.359	54.245.478	52.719.698	63.642.264	58.150.121	147.029.943	157.542.535	121.792.385	426.364.863	396.715.171
	Порези на добит појединаца и предузећа	4.024.279	6.240.866	3.939.355	3.608.856	2.501.215	2.978.892	4.313.461	4.291.773	14.204.501	9.088.964	8.605.233	31.898.697	27.366.250
	Порези на плаће и радну снагу	4.351.201	5.839.852	6.955.161	7.770.376	6.305.552	6.383.509	7.538.566	6.288.668	17.146.214	20.459.437	13.827.234	51.432.885	44.237.811
	Порез на имовину	3.102.185	5.407.642	2.069.444	2.215.034	3.189.662	2.619.483	2.708.159	2.551.111	10.579.271	8.024.179	5.259.271	23.862.721	17.838.642
	Домаћи порези на добра и услуге (по прописима до 31.12.2005)	617.592	520.157	378.014	853.546	1.289.848	533.487	2.294.070	357.669	1.515.763	2.676.881	2.651.740	6.844.384	46.078.570
	Приходи од индиректних пореза	34.349.633	29.600.555	35.625.820	35.643.281	40.479.317	39.766.542	46.289.447	44.224.448	99.576.008	115.889.140	90.513.895	305.979.043	256.700.746
	Остали порези	297.393	398.153	3.312.641	486.264	479.884	437.785	498.561	436.452	4.008.187	1.403.933	935.013	6.347.133	4.493.152
12	Непорезни приходи	9.012.924	7.847.816	12.227.033	8.815.997	7.273.274	9.744.198	9.288.829	6.959.703	29.087.773	25.833.468	16.248.532	71.169.773	66.194.502
13	Грантови	138.601	1.147.537	758.244	1.484.709	1.379.879	1.169.452	2.081.953	913.556	2.044.382	4.034.040	2.995.509	9.073.932	5.027.367
14	Остали приходи	0	218.750	223.166	223.166	326.102	652.204	326.102	326.102	441.916	1.201.472	652.204	2.295.592	
2	Расходи (21+22)	37.126.998	42.675.385	48.768.516	74.269.601	55.847.897	59.626.552	61.846.624	51.775.677	128.570.899	189.744.050	113.622.300	431.937.249	387.797.191
21	Текући издаци	37.368.534	43.705.906	48.808.170	74.642.692	55.875.456	61.111.663	62.215.259	51.796.713	129.882.610	191.629.811	114.011.972	435.524.392	394.580.603
	Плаће и накнаде	19.930.262	19.440.569	19.876.650	19.953.676	20.018.185	26.233.389	17.893.198	18.560.972	59.247.481	66.205.250	36.454.170	161.906.902	146.906.409
	од чега: Бруто плаће	14.499.556	15.427.224	15.457.228	15.352.343	15.259.149	15.227.935	15.195.356	14.970.893	45.384.008	45.839.427	30.166.249	121.389.684	115.590.813
	од чега: Накнаде	5.430.706	4.013.345	4.419.422	4.601.333	4.759.037	11.005.454	2.697.842	3.590.080	13.863.474	20.365.823	6.287.921	40.517.218	31.315.596
	Доприноси послодавца и остали доприноси	1.732.216	1.836.867	1.852.870	1.834.091	1.823.882	1.819.086	1.821.095	1.794.355	5.421.954	5.477.059	3.615.449	14.514.462	13.908.937
	Издаци за материјал и услуге	2.810.395	4.403.112	5.481.026	4.929.226	5.253.764	5.677.680	3.568.068	3.421.902	12.694.532	15.860.669	6.989.971	35.545.172	38.558.476
	Грантови	12.895.616	17.787.187	21.174.675	47.890.633	28.708.470	27.378.127	38.711.610	28.016.106	51.857.478	103.977.230	66.727.716	222.562.424	193.684.681
	Издаци за камате и остале накнаде	44	238.171	422.949	35.067	71.155	3.382	221.288	3.377	661.164	109.603	224.665	995.432	1.522.100
22	Нето позајмљивање*	-241.536	-1.030.521	-39.654	-373.091	-27.559	-1.485.111	-368.635	-21.036	-1.311.711	-1.885.761	-389.671	-3.587.143	-6.783.412
3	Нето набавка нефинансијских средстава	-171.812	215.726	1.016.102	-7.618.417	3.075.363	1.731.861	1.581.977	4.356.669	1.060.016	-2.811.192	5.938.647	4.187.471	6.864.474
4	Владин суфицит/дефицит (1-2-3)	18.938.622	14.330.217	15.704.260	-5.549.954	4.301.472	2.927.139	11.910.546	10.217.137	48.973.099	1.678.657	22.127.683	72.779.439	73.275.376
5	Нето финансирање**	-1.568	-19.445	-10.517	-10.524	-47.552	-10.539	-10.539	-9.722	-31.529	-68.615	-20.261	-120.406	-47.055

Табела 7.

Средњобосански кантон, I – VIII 2007

		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Q1	Q2	Q3	I-VIII 2007	I-VIII 2006
1	Приходи (11+12+13+14)	13.855.796	12.243.721	15.733.810	14.020.326	15.535.645	15.006.931	17.417.766	16.309.884	41.833.327	44.562.902	33.727.649	120.123.878	98.575.928
11	Приходи од пореза	12.067.530	10.005.376	11.522.116	11.803.126	13.176.005	12.920.945	15.070.718	14.285.613	33.595.022	37.900.077	29.356.331	100.851.430	83.655.307
	Порези на добит појединаца и предузећа	220.556	307.631	215.594	229.269	196.217	254.389	467.841	173.514	743.782	679.876	641.355	2.065.013	1.641.012
	Порези на плаће и радну снагу	1.264.224	1.143.837	1.223.899	1.245.760	1.387.133	1.407.171	1.461.496	1.282.113	3.631.960	4.040.064	2.743.610	10.415.634	8.531.896
	Порез на имовину	748.645	374.689	324.736	443.450	412.242	461.451	380.242	771.353	1.448.070	1.317.143	1.151.595	3.916.808	2.950.005
	Домаћи порези на добра и услуге (по прописима до 31.12.2005)	294.358	226.095	214.664	293.740	338.533	210.305	335.594	153.985	735.117	842.578	489.579	2.067.274	10.983.571
	Приходи од индиректних пореза	9.475.103	7.883.227	9.478.993	9.530.631	10.774.711	10.516.376	12.309.301	11.810.137	26.837.323	30.821.718	24.119.438	81.778.479	58.562.357
	Остали порези	64.644	69.895	64.231	60.276	67.169	71.252	116.242	94.511	198.770	198.698	210.753	608.221	986.466
12	Непорезни приходи	1.622.439	2.077.817	4.206.161	1.935.912	2.205.280	1.913.895	2.001.997	1.735.865	7.906.417	6.055.087	3.737.862	17.699.365	13.645.907
13	Грантови	253.057	160.528	5.533	281.288	154.359	172.091	345.051	288.406	419.118	607.738	633.457	1.660.313	1.164.462
	од чега: Грантови од осталих нивоа власти	207.424	155.147	5.530	272.567	140.456	144.624	345.051	274.067	368.101	557.647	619.118	1.544.866	738.125
14	Остали приходи	-87.230	0	0	0	0	0	0	0	-87.230	0	0	-87.230	110.252
2	Расходи (21+22)	10.768.121	11.873.232	14.763.513	12.572.089	14.893.672	11.971.366	12.755.239	11.907.022	37.404.865	39.437.127	24.662.261	101.504.253	85.816.654
21	Текући издаци	10.768.121	11.873.232	14.763.513	12.572.089	14.893.672	11.971.366	12.755.239	11.907.022	37.404.865	39.437.127	24.662.261	101.504.253	85.816.654
	Плаће и накнаде	6.586.019	6.936.043	8.331.013	7.050.661	8.761.975	6.695.278	8.476.637	6.784.944	21.853.075	22.507.914	15.261.582	59.622.570	51.201.284
	од чега: Бруто плаће	5.230.826	5.468.163	5.567.040	5.588.006	5.475.635	5.255.271	5.409.962	5.489.488	16.266.029	16.318.912	10.899.450	43.484.391	40.373.805
	од чега: Накнаде	1.355.193	1.467.881	2.763.973	1.462.655	3.286.340	1.440.007	3.066.675	1.295.457	5.587.046	6.189.002	4.362.132	16.138.179	10.827.479
	Доприноси послодавца и остали доприноси	620.349	643.854	650.320	670.799	666.649	653.399	659.939	677.472	1.914.523	1.990.848	1.337.411	5.242.782	4.812.667
	Издаци за материјал и услуге	1.473.724	1.719.592	1.584.978	1.458.625	1.379.006	1.329.784	915.058	1.131.298	4.778.294	4.167.415	2.046.356	10.992.065	9.212.732
	Грантови	1.945.554	2.502.314	4.132.181	3.294.278	4.014.534	3.222.612	2.635.948	3.241.762	8.580.048	10.531.424	5.877.710	24.989.182	19.667.700
	Издаци за камате и остале накнаде	7.162	5.406	595	21.898	10.591	2.898	11.273	904	13.163	35.387	12.178	60.727	64.399
	Дознаке нижим потрошачким јединицама	135.313	66.023	64.426	75.828	60.917	67.395	56.383	70.642	265.762	204.140	127.025	596.927	857.872
22	Нето позајмљивање*	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	Нето набавка нефинансијских средстава	-129.799	226.665	209.728	288.490	-563.239	492.715	616.235	1.244.098	306.595	217.966	1.860.332	2.384.893	4.388.271
4	Владин суфицит/дефицит (1-2-3)	3.217.474	143.824	760.569	1.159.746	1.205.212	2.542.851	4.046.292	3.158.764	4.121.866	4.907.809	7.205.056	16.234.731	8.371.003
5	Нето финансирање**	0	0	-964	-972	-975	0	-18.721	-992	-964	-1.947	-19.713	-22.624	-120.313

Табела 8.

Тузлански кантон, I – IX 2007

		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	Q1	Q2	Q3	I-IX 2007	I-IX 2006
1	Приходи (11+12+13+14)	28.688.805	27.419.076	34.492.165	36.996.350	38.412.251	39.945.669	44.859.098	42.434.337	43.457.058	90.600.047	115.354.270	130.750.493	336.704.809	290.278.980
11	Приходи од пореза	25.183.617	23.023.769	28.074.059	29.307.277	31.689.397	31.714.437	36.756.238	35.916.403	34.764.219	76.281.445	92.711.111	107.436.860	276.429.417	238.822.729
	Порези на добит појединаца и предузећа	714.064	897.192	1.065.960	893.793	764.080	920.674	1.048.239	986.944	963.498	2.677.216	2.578.547	2.998.681	8.254.444	6.050.397
	Порези на плаће и радну снагу	2.431.098	2.743.196	2.834.868	3.382.583	3.324.082	3.535.128	3.699.810	3.697.803	3.739.495	8.009.162	10.241.794	11.137.107	29.388.063	26.017.818
	Порез на имовину	725.732	913.553	997.191	1.460.401	1.587.067	1.334.229	1.402.404	1.878.448	1.637.516	2.636.476	4.381.697	4.918.368	11.936.542	8.104.155
	Домаћи порези на добра и услуге (по прописима до 31.12.2005)	1.223.223	857.388	1.685.323	1.169.028	942.308	886.861	1.322.193	715.810	778.837	3.765.934	2.998.198	2.816.840	9.580.972	33.266.923
	Приходи од индиректних пореза	20.051.367	17.565.820	21.435.023	22.327.626	24.991.802	24.960.958	29.197.309	28.529.843	27.545.414	59.052.210	72.280.386	85.272.566	216.605.162	164.367.320
	Остали порези	38.133	46.620	55.693	73.845	80.057	76.587	86.284	107.555	99.459	140.446	230.490	293.298	664.235	1.016.116
12	Непорезни приходи	3.368.083	3.981.559	5.855.026	7.001.463	6.285.584	6.910.553	6.306.679	5.575.391	6.962.754	13.204.669	20.197.600	18.844.824	52.247.094	50.700.508
13	Грантови	132.070	400.548	559.306	655.325	415.463	1.310.447	789.836	911.922	1.688.976	1.091.923	2.381.236	3.390.734	6.863.893	672.712
14	Остали приходи	5.035	13.200	3.775	32.285	21.806	10.232	1.006.345	30.621	41.108	22.010	64.322	1.078.074	1.164.406	83.031
2	Расходи (21+22)	20.857.277	23.036.807	27.470.006	32.403.263	32.617.571	36.251.257	30.734.489	30.124.454	34.615.105	71.364.090	101.272.091	95.474.047	268.110.228	229.012.571
21	Текући издаци	20.921.272	23.063.656	27.510.679	32.439.891	32.655.162	36.293.180	30.770.013	29.616.312	34.741.883	71.495.606	101.388.233	95.128.208	268.012.048	228.903.068
	Плаће и накнаде	13.762.354	14.551.192	14.943.875	17.204.373	17.121.451	21.747.008	15.888.721	15.934.763	17.635.772	43.257.421	56.072.832	49.459.257	148.789.509	128.771.465
	од чега: Бруто плаће	11.633.258	12.155.109	12.456.347	13.991.939	13.932.387	13.923.141	13.751.264	13.446.125	14.356.169	36.244.713	41.847.467	41.553.558	119.645.738	103.746.543
	од чега: Накнаде	2.129.096	2.396.083	2.487.528	3.212.434	3.189.064	7.823.867	2.137.457	2.488.639	3.279.603	7.012.707	14.225.365	7.905.699	29.143.771	25.024.922
	Доприноси послодавца и остали доприноси	1.385.163	1.445.340	1.469.086	1.666.801	1.654.167	1.656.674	1.630.571	1.598.377	1.702.940	4.299.590	4.977.642	4.931.889	14.209.121	12.365.628
	Издаци за материјал и услуге	3.379.465	3.440.594	5.578.543	5.270.733	5.091.004	5.331.926	4.744.033	4.209.133	4.649.340	12.398.602	15.693.662	13.602.506	41.694.771	35.711.666
	Грантови	2.045.378	2.952.767	4.903.431	7.765.062	8.301.784	7.077.560	7.898.247	7.258.064	10.002.375	9.901.576	23.144.407	25.158.687	58.204.670	48.643.263
	Издаци за камате и остале накнаде	7.472	29.296	18.804	32.754	90.922	51.568	51.589	32.999	37.521	55.572	175.244	122.109	352.925	384.694
	Дознаке нижим потрошачким јединицама	341.439	644.466	596.940	500.167	395.835	428.444	556.852	582.975	713.935	1.582.845	1.324.446	1.853.762	4.761.053	3.026.352
22	Нето позајмљивање*	-63.995	-26.849	-40.673	-36.628	-37.591	-41.923	-35.525	508.142	-126.779	-131.517	-116.142	345.838	98.180	109.503
3	Нето набавка нефинансијских средстава	1.199.394	711.171	1.749.490	1.845.684	2.403.590	3.290.532	2.379.320	4.640.294	3.991.377	3.660.055	7.539.806	11.010.991	22.210.852	10.393.859
4	Владин суфицит/дефицит (1-2-3)	6.632.134	3.671.098	5.272.670	2.747.402	3.391.090	403.880	11.745.290	7.669.589	4.850.576	15.575.902	6.542.372	24.265.455	46.383.729	50.872.550
5	Нето финансирање**	-17.441	-157.857	343.355	251.612	329.194	490.835	-567.320	356.241	485.756	168.057	1.071.641	274.677	1.514.375	-1.003.354

Табела 9.

Унско Сански кантон, I – VIII 2007

		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Q1	Q2	Q3	I-VIII 2007	I-VIII 2006
1	Приходи (11+12+13+14)	16.874.597	15.528.560	17.734.432	17.572.030	20.471.967	20.183.764	22.915.300	21.007.663	50.137.590	58.227.761	43.922.963	152.288.314	126.446.505
11	Приходи од пореза	13.791.433	12.491.690	14.502.314	14.706.696	16.756.222	15.718.415	19.217.370	17.152.939	40.785.437	47.181.333	36.370.309	124.337.080	106.116.656
	Порези на добит појединаца и предузећа	342.461	519.429	379.963	450.985	711.071	386.566	672.973	313.841	1.241.853	1.548.623	986.814	3.777.290	2.699.935
	Порези на плаће и радну снагу	1.035.361	1.460.084	1.190.035	1.152.482	1.127.743	1.387.472	1.430.912	1.243.180	3.685.480	3.667.697	2.674.092	10.027.269	8.096.735
	Порез на имовину	283.460	333.385	230.945	435.757	348.189	341.152	474.471	566.771	847.790	1.125.099	1.041.242	3.014.131	2.388.208
	Домаћи порези на добра и услуге (по прописима до 31.12.2005)	573.102	278.377	327.818	294.013	820.547	278.243	845.578	250.663	1.179.297	1.392.803	1.096.241	3.668.342	14.155.043
	Приходи од индиректних пореза	11.510.659	9.852.723	12.312.678	12.317.180	13.682.962	13.233.305	15.714.351	14.713.221	33.676.060	39.233.447	30.427.572	103.337.079	78.323.151
	Остали порези	46.390	47.692	60.875	56.278	65.711	91.675	79.084	65.264	154.957	213.664	144.348	512.969	453.583
12	Непорезни приходи	2.825.588	3.004.292	2.946.737	2.768.200	2.796.732	4.326.772	3.038.392	2.890.011	8.776.617	9.891.704	5.928.403	24.596.724	18.587.908
13	Грантови	257.576	29.778	285.381	95.734	919.012	138.578	659.538	964.713	572.736	1.153.324	1.624.251	3.350.311	1.741.941
14	Остали приходи	0	2.800	0	1.400	0	0	0	0	2.800	1.400	0	4.200	
2	Расходи (21+22)	10.657.265	11.071.898	14.217.414	15.256.593	14.912.889	17.438.116	23.549.590	16.309.835	35.946.577	47.607.597	39.859.425	123.413.599	97.987.923
21	Текући издаци	10.657.265	11.075.142	14.217.582	15.256.593	14.984.552	17.427.464	23.549.590	16.309.835	35.949.989	47.668.608	39.859.425	123.478.022	97.934.952
	Плаће и накнаде	6.929.460	7.420.399	8.817.654	8.858.335	8.536.904	11.186.847	8.013.463	8.652.912	23.167.513	28.582.086	16.666.375	68.415.973	59.780.027
	од чега: Бруто плаће	5.851.223	6.350.605	7.028.958	7.217.380	7.146.306	7.780.356	6.711.306	7.486.912	19.230.786	22.144.042	14.198.218	55.573.046	48.885.424
	од чега: Накнаде	1.078.237	1.069.794	1.788.696	1.640.955	1.390.598	3.406.491	1.302.157	1.166.000	3.936.727	6.438.044	2.468.156	12.842.927	10.894.603
	Доприноси послодавца и остали доприноси	698.939	751.245	929.274	788.965	875.529	931.931	848.951	922.079	2.379.458	2.596.426	1.771.030	6.746.913	5.823.011
	Издаци за материјал и услуге	1.242.153	1.014.250	1.741.041	2.627.958	1.530.833	1.596.207	2.028.554	1.374.877	3.997.445	5.754.998	3.403.432	13.155.875	12.556.929
	Грантови	1.662.082	1.708.065	2.509.369	2.756.110	3.849.988	3.501.181	12.475.147	5.082.659	5.879.515	10.107.279	17.557.806	33.544.600	18.308.132
	Издаци за камате и остале накнаде	24.294	50.316	103.537	147.271	98.271	38.726	67.853	39.012	178.147	284.268	106.865	569.279	491.800
	Дознаке нижим потрошачким јединицама	100.337	130.868	116.708	77.953	93.027	172.572	115.621	238.296	347.912	343.552	353.918	1.045.382	975.053
22	Нето позајмљивање*	0	-3.244	-168	0	-71.663	10.652	0	0	-3.412	-61.011	0	-64.423	52.971
3	Нето набавка нефинансијских средстава	211.190	103.184	545.138	451.789	1.143.885	503.900	815.364	1.007.559	859.512	2.099.575	1.822.923	4.782.010	2.646.133
4	Владин суфицит/дефицит (1-2-3)	6.006.142	4.353.478	2.971.880	1.863.648	4.415.193	2.241.749	-1.449.654	3.690.269	13.331.500	8.520.590	2.240.615	24.092.705	25.812.450
5	Нето финансирање**	-9.145	-9.098	-42.395	-9.098	-9.098	-29.164	-1.673	-1.673	-60.638	-47.360	-3.346	-111.344	-507.977

Табела 10.

Зеничко Добојски кантон, I – VIII 2007

		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Q1	Q2	Q3	I-VIII 2007	I-VIII 2006
1	Приходи (11+12+13+14)	21.963.948	20.050.580	22.494.542	24.204.945	27.027.735	26.994.855	31.567.222	31.772.668	64.509.070	78.227.535	63.339.889	206.076.494	157.900.473
11	Приходи од пореза	18.685.977	16.438.923	19.824.356	19.664.512	22.740.334	21.320.304	25.492.450	23.574.363	54.949.256	63.725.151	49.066.814	167.741.220	129.971.800
	Порези на добит појединаца и предузећа	619.574	930.077	747.120	575.611	656.128	605.968	508.173	596.285	2.296.772	1.837.707	1.104.458	5.238.937	4.827.254
	Порези на плаће и радну снагу	1.787.676	1.815.629	2.151.723	2.626.446	2.347.114	2.339.363	2.987.809	2.516.205	5.755.029	7.312.922	5.504.014	18.571.965	15.148.538
	Порез на имовину	795.592	526.232	825.077	680.301	666.318	821.460	774.751	1.188.172	2.146.901	2.168.079	1.962.923	6.277.903	4.417.480
	Домаћи порези на добра и услуге (по прописима до 31.12.2005)	834.153	478.372	840.570	469.137	1.814.486	579.922	1.452.205	65.951	2.153.094	2.863.546	1.518.156	6.534.796	17.697.476
	Приходи од индиректних пореза	14.590.835	12.628.419	15.195.654	15.231.165	17.186.138	16.901.146	19.681.977	18.806.623	42.414.908	49.318.448	38.488.601	130.221.957	87.371.595
	Остали порези	58.147	60.194	64.211	81.852	70.151	72.445	87.536	401.126	182.552	224.449	488.662	895.662	509.457
12	Непорезни приходи	3.248.235	3.602.417	2.583.678	4.536.741	4.235.220	4.924.152	5.974.629	7.669.200	9.434.329	13.696.113	13.643.829	36.774.272	27.375.396
13	Грантови	29.736	9.240	64.436	3.692	52.180	652.591	100.142	529.104	103.413	708.463	629.246	1.441.122	553.277
14	Остали приходи	0	0	22.072	0	0	97.809	0	0	22.072	97.809	0	119.881	
2	Расходи (21+22)	15.582.742	18.468.155	19.520.619	20.089.762	19.946.937	23.211.733	21.128.541	20.636.568	53.571.517	63.248.432	41.765.110	158.585.059	129.692.609
21	Текући издаци	15.582.742	18.468.155	19.520.619	20.089.762	19.946.937	23.211.733	21.128.541	20.636.568	53.571.517	63.248.432	41.765.110	158.585.059	129.697.609
	Плаће и накнаде	9.149.541	10.003.874	10.460.779	10.803.952	10.870.845	13.323.994	10.144.626	10.216.181	29.614.194	34.998.791	20.360.807	84.973.793	68.021.712
	од чега: Бруто плаће	7.744.414	8.454.797	8.657.755	9.061.370	9.033.763	9.180.613	8.826.892	8.716.926	24.856.966	27.275.746	17.543.818	69.676.530	55.364.255
	од чега: Накнаде	1.405.127	1.549.077	1.803.025	1.742.582	1.837.082	4.143.381	1.317.733	1.499.256	4.757.228	7.723.045	2.816.989	15.297.263	12.657.457
	Доприноси послодавца и остали доприноси	915.780	1.001.232	1.020.343	1.069.999	1.071.730	1.093.699	1.039.508	1.030.553	2.937.354	3.235.429	2.070.061	8.242.844	6.650.955
	Издаци за материјал и услуге	2.885.747	3.952.216	4.067.908	3.499.167	3.301.340	3.942.882	3.081.797	2.621.956	10.905.872	10.743.389	5.703.753	27.353.014	23.041.680
	Дознаке нижим потрошачким јединицама	479.885	524.843	194.723	158.233	191.765	275.505	213.646	159.049	1.199.450	625.503	372.696	2.197.648	2.935.276
22	Нето позајмљивање*	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-5.000
3	Нето набавка нефинансијских средстава	788.936	409.335	570.455	1.794.514	1.950.223	1.436.382	1.969.077	1.872.264	1.768.727	5.181.119	3.841.341	10.791.187	14.476.485
4	Владин суфицит/дефицит (1-2-3)	5.592.269	1.173.089	2.403.468	2.320.669	5.130.575	2.346.740	8.469.603	9.263.835	9.168.826	9.797.984	17.733.438	36.700.248	13.731.379
5	Нето финансирање**	-24.413	-24.996	0	-24.996	-12.498	0	-23.863	7.502	-49.409	-37.493	-16.361	-103.263	-112.372

Табела 11.

Из активности Одјељења

(припремила Мирела Кадиф)

Дана 27. и 28. новембра 2007.године у Сарајеву је одржана радионица на тему „Унапређење буџетске транспарентности и одговорности - улога Парламента у анализи и прегледу Владиних буџета“. Радионицу је организовао Пројекат „Јачање управљања јавним финансијама у БиХ“ којег финансира Уред Владе Велике Британије за међународни развој (DFID). Учесници радионице били су посланици Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, предсједници и чланови Комисија/Одбора за буџет и финансије, представници међународних организација, медија, невладиних организација, као и представници Одјељења за макроекономску анализу.

Радионицу је отворио госп. Matthew Rycroft, амбасадор Велике Британије у БиХ. Он је истакао важност адекватне расподјеле новца из буџета на високоприоритетне циљеве Босне и Херцеговине, те важност повећања улоге Парламента БиХ у овом процесу.

Модератори радионице били су г. Martin Bowen, вођа тима ПКФ, који је у уводу говорио о буџетским реформама и јачању управљања јавном расходима у БиХ и гђица. Наида Тркић, координатор пројекта ПКФ, која је у свом излагању говорила о средњерочном планирању буџета, те о повезивању буџетских средстава са политикама приоритета. Г. Бовен је истакао важност сарадње свих нивоа власти у БиХ у сврху управљања јавним расходима, и између осталог рекао да ПКФ биљежи квалитетну сарадњу са неколико релевантних институција, међу којима и са Одјељењем за макроекономску анализу.

Г. Dana Frey, савјетник за парламенте, говорио је о најбољим међународним праксама процеса буџетирања и расправа о буџету у парламентима, а у склопу његових излагања приказана су два кратка документарна филма о примјерима расправа у Великој Британији и састанцима Комисија за буџет. О буџетској документацији, важности формирања буџетских ограничења, те о опцијама уштеде више је рекао г. Миленко Крајишник, савјетник за буџет Владе РС. У склопу радионице одржано је и неколико интерактивних активности, које су укључивале 'case studies' из области буџетирања односно буџетског процеса. На крају радионице сви учесници добили су референтни приручник „Планирање и израда буџета на нивоу институција Босне и Херцеговине“, о којем је више рекао г. Фарук Хуџић, савјетник за буџет Владе ФБиХ.

Вијести из Управног одбора УИО

Управни одбор је на сједници одржаној у Бањалуци 4. децембра 2007.године донио одлуку о привременим коефицијентим за расподјелу индиректних пореза за јануар и фебруар 2008.г. Према договору Федерацији БиХ ће припасти 64,58%, Републици Српској 31,87% и Брчко Дистрикту 3,55% од износа који преостане након исплате поврата индиректних пореза и дијела за финансирање буџета институција БиХ. На истој сједници г. Peter Nicholl, предсједавајући Управног одбора УИО, изложио је четири опције расподјеле индиректних пореза, те могуће предности и недостатке сваке од њих, док су министри Беванда и Џомбић презентовали могуће моделе индиректних пореза испред својих влада. У начелу, понуђени модели би се могли сврстати у двије групе: они који се базирају на садашњем правном оквиру система индиректних пореза и друга група која захтијева доношење нових закона. Договорено је да се у наредном периоду интензивно ради на приближавању ставова, како би се што прије дошло до трајнијег рјешења.

На истој сједници Управни одбор УИО је усвојио измјене Правилника о ПДВ-у у вези са порескоим третманом услуга регистара хартија од вриједности. Исто тако, Одбор је усвојио буџет УИО за 2008.г., у оквирима утврђеним од стране Министарства финансија и трезора БиХ и Документа оквирног буџета институција БиХ.

*Свим нашим сарадницима у министарствима финансија БиХ,
Федерације БиХ, Републике Српске, Брчко Дистрикта, кантона,
општина и ванбуџетских фондова,
као и свим читаоцима,
желимо срећну и успјешну Нову 2008. годину*

